THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
JUN 7 - 1946
ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

VIENYBĖ

LITHUANIAN NATIONAL WEEKLY

Vienybė is the oldest Lithuanian newspaper, established in 1886 by J. J. Paukstis. Published weekly at 412 Bedford Avenue, Brooklyn 11, N. Y. Juozas Tysliava, Editor and Publisher. Entered as second Class Matter October 23, 19 Post Office at Brooklyn, N. Y. under the Act of March 3, 1879.

Subscription rates: United States and possessions $3.00 a y da $3.50. For rates to other countries apply circulation department. Advertising application. Telephone EVergreen 4-0862.

New York Public Library 476 Fifth Ave

LX METAI 23 N — PENKTADIENIS, 1946 M. BIRŽELIO (JUNE) 7 D. — KAINA 5 CENTAI

DABAR

Auksinis jubiliejus
Partizanai dainuoja
Italai ir prancūzai
Karo metu ir dabar

JUOZAS TYSLIAVA

Praeitą sekmadienį Detroitas minėjo auksinį automobilio jubiliejų.

Specialiai paruoštoje parodoje žmonės galėjo pasižiūrėti pirmųjų automobilių, kurie tada, prieš 50 metų, nedaug kuo skyrėsi nuo paprastos "bričkos."

Kaip juokingai šiandien atrodo 1896 metų automobilis, negalėjęs važiuoti greičiau, kaip keturias mylias į valandą...

Dabar klausimas — kaip atrodys ateities automobilis, sakysim, po 50 metų?

Gal tada žmonės ne važinės, bet skraidys...

***

Pasirodo, kad Lietuvos partizanai yra susikūrę daug naujų dainų.

Štai vienos tokios, šiandien Lietuvoje plačiai dainuojamos, partizanų dainos pora posmų:

"Palinko liepa šalia kelio,
Pravirko motina sena...
Sūneli Tėvynė tave šaukia,—
Ir vėl laisva bus Lietuva.
O jeigu mirsiu už Tėvynę,
Už brangų vardą mūs šalies,
Mergaite, kapuoški mano kapą
Baltais akcijų žiedais."

***

Kartą Harry S. Trumanas yra pasakęs:

"Aš nebūčiau Jungtinių Valstybių prezidentu už milijoną dolerių...."

Tai buvo 1935 metas.

O dabar?... Už politinę Trumano galvą jau net toks Whitney siūlo 48 milijonus dolerių...

Tuo tarpu intrigų gyvatė mala miltus.

Pavyzdžiui, Drew Pearson pranašauja, kad 1948 metų rinkimuose republikonai turėsią savo prezidentą...

***

Prancūzijos ir Italijos rinkimai (ir plebiscitas) šiandien pasaulinio dėmesio centras.

Rašant šiuos žodžius, jau buvo aišku, kad Prancūzijos komunistai nebus "didžiausia partija."

Kodėl? Todėl, kad šiuose rinkimuose de Gaulle partija (MRP) gavo daugiausia balsų.

Bet ir šį kartą nė viena Prancūzijos partija neturės daugumos parlamente.

Socialistams šiuo atveju teks vaidinti "tarpininkų" rolę.

***

Tuo tarpu dar nieko tikro nežinoma apie Italijos rinkimus ir plebiscitą, kurio rezultatų priklausys karaliaus Humberto II likimas.

Faktas, kad Italijos pietūs, įskaitant Romos apylinkes, yra linkę palaikyti monarchiją.

Bet kaip bus balsavę kitų Italijos provincijų gyventojai?

Italijos respublikonai, tiesa, pripažįsta, kad popiežiaus Pijaus kalba, pasakyta rinkimų išvakarėse, turėjusi nemaža įtakos katalikiškajai italų visuomenei.

Vatikanas, kaip žinoma, už monarchiją.

***

Karo metu Amerikos miestų gyventojai stovėdavo eilėse tik tada, kai jiems reikėdavo mėsos, arba... cigaretų.

Bet dabar, taikos metu, žmonės stovi eilėse, norėdami nusipirkti duonos...

Štai, mums rašoma:

"Niekas iš senųjų gyventojų neatsimena, kad čia kada nors būtų reikėję stovėti eilėse ir laukti duonos..."

Bet, anot mūsų korespondento, "mes žinome, kad sandėliuose pilna visko: miltų, mėsos, sviesto ir cukraus."

Ką tai reiškia?

Vadinas, laukiama, kada tiems produktams bus "pakeltos kainų lubos."

PRANCŪZIJOS RINKIMUOSE LAIMĖJO KOMUNISTŲ PRIEŠAI

Republikonų partija gavo daugiausia balsų

Pereitą sekmadienį Prancūzijoje įvyko visuotini rinkimai. Šiuose rinkimuose daugiausia balsų gavo ir atstovų į palamentą išrinko vidurinioji srovė, kurią rėmė krikščionys ir bendrai demokratai, antrą vietą užėmė komunisti ir trečia— socialistai.

Iš Paryžiaus pranešam, kad naują konstituciją, kurią paruoš naujai išrinkti atstovai, bus vidurio kelio santvarkos konstitucija. Vidurio srovė, arba respublikonų sąjudis turės daug įtakos naujos vyriausybės sudaryme. Manoma, kad į naują vyriausybę bus įsileista ir komunistų atstovai. Tai daroma, norint pasiekti visiškos tautos vienybės šiais kritingais Prancūzijai laikais. Būsimoji konstitucija, dėl kurios dar turės balsuoti ir visa prancūzų tauta, suteiks daugiau teisių administracijai ir ji norima taip paruošti, kad daugiau būtų panaši Amerikos konstitucijai.

Komunistų nustūmimas į antrą vietą Prancūzijoje, laikomas labai svarbiu įvykiu. Maskva pylė auksą ir naudojo visas priemones, kad sustiprintų savo įtaką Prancūzijoje. Bet Prancūzija atsigauna ir kartu kratosi komunizmo. Prancūzų pasukimas vidurio keliu turės didelės įtakos visai Europai, siekiančiai taikos ir ekonominės gerovės.

Argentinos prezidento J. D. Perono inoguracija

Birželio 4 d. Buenos Aires įvyko Argentinos prezidento Juan Domingo Perono inoguracija, kurioje dalyvavo 42 valstybių ambasadoriai ir šiaip nepaprastai didelis skaičius diplomatinio karpuso narių. Iškilnėse, be 40,000 Argentinos kaiuomenės ,dalyvavo keletas šimų Ispanijos ir Brazilijos jūrininkų. Ypač didelės delegacijos buvo atvykusios iš Chili ir Bolivijos. Jungtines Valstybes šioje inoguracijoje oficialiai atstovavo tik vienas asmuo — ambasadorius Messersmith.

Peronas išrinktas prezidentu šešių metų terminui.

Kada rusai turės atominę bombą

Sovietų Rusija dabar turi 6,000,000 kareivių. Jų visos karinės jėgos sujungtos į vieną vienetą. Tačiau pranešama, kad rusai ir tą kariuomenės kiekį mažins, stengdamiesi pagaminti atominę bombą. Manoma, kad rusai žino bendruosius duomenis apie atominės bombos gamybą, bet pačios bombos, sakoma, jie negalėsią pasigaminti anksčiau, kaip 1948 m. Šiandien rusai turi didžiausius pasaulyje tankus, bet iki atominės bombos dar toli šaukia.

Bevinas ir sovietų Rusijos demokratija

Anglijos užsienio sekretorius Bevinas, kalbėdamas parlamente, pareiškė, kad Europos ir viso pasaulio taika priklausanti nuo tolimesnio Sovietų Sąjungos elgesio. Tarp kita ko, pareiškė, kad spdendžiant iš to, ką sovietai kalba ir rašo, tai atrodytų, kad "tik vieni rusai atstovauja demokratiją, visi kiti — fašistai arba pusiau fašistai." Tai, girdi, didžiausia kliūtis pasaulio taikai.

Kardinolas Spellman, rašydamas American Magazine, tarp kita ko, pažymi, komunistai, skverbiasi į unijas, mokyklas, pramonę ir net į valdžios įstaigas, siekią Amerikoje įvesei komunizmą.

Truman priešingas jūrininkų streikui

Amerikos visuomenė susirūpinusi galimu jūrininkų streiku. Kilus jūrininkų streikui, Amerikos ekonominis gyvenimas atsidurtų tokiame pat pavojuje, kaip ir geležinkelių streiko metu. Preizdentas Truman pasiryžo šį etreiką sulaikyti. Tai didelis administracijos jėgų mėginimas. Prezidentas pareiškė, kad jei jūrininkai streikuos, tai laivai vistiek plauksiosią. Jis įsakė karo laivyno vadovybei pasirūošti užimti streikuojančių vietas. Laivynas kreipėsi į atsargos karo jūrininkus, kad jie laisvu noru grįžtų tarnybon ir dirbtų prekybiniuose laivuose streiko metu. Tuo tarpu derybos streikui išvengti vyksta toliau.

Italijos rinkimai ir plebiscitas

Praeitą sekmadienį ir pirmadienį pats Italijos karalius Humbertas II dalyvavo balsavimuose, kuriuose buvo sprendžiamas jo sosto likimas. Italijos rinkimų ir plebiscito už respubliką ar monarchiją rezultatai paaiškės tik aprie birželio 7 d. Tačiau pirmieji plebiscito duomenys rodo, kad už karalių tvirtai stovėjo Italijos pietūs ir vidurys, o šiaurės gyventojai balsavo dviem trečdaliais už respubliką. Neturėdami galutinų rezultatų, tiek monarchistai, tiek respublikonai giriasi laimėjimais. Viena jau aišku, kad Italijoje, kaip Prancūzijoje, komunistai stumiami iš vadovybės, kurios jie taip, su Maskvos pagalba, siekė. Pirmieji duomenys rodo, kad ir Italijoje stipriausia partija par lamente bus vidurio demokratai.

Vėliausiai gautomis žiniomis, atrodo, kad Italijos plebiscitą greičiausiai bus laimėję respublikonai ir tuo atveju, žinoma, monarchiją pakeis respublika.

Kai dėl rinkimų į parlamentą, tai daugiausia balsų yra gavusios trys italų partijos — krikščionys demokratai, socialistai ir komunistai.

Kareivių šaukimas

Paskutinieji įstatymai, priimti kongrese, smarkiai suvaržė ir sumažino vyrų šaukimą kariuomenėn. Tačiau karo vadai ir atsakingi valdžios pareigūnai nurodinėją susidariusį pavojų taikai todėl, kad Amerika turi per mažai kariuomenės. Kongrese šiomis dienomis vėl pradedama svarstyti įstatymo projektas, kuris leistų daugiau vyrų šaukti ginklo tarnybai.

Mirė Kalininas

Birželio 3 d. Maskvoje mirė Michail I. Kalininas, 27 metus išbuvęs Sovietų Sąjungas prezidentas. Kalininas, kuriam buvo 70 metų amžiaus, iš prezidento pareigų pasitraukė šių metų kovo 19 d. Senas revoliucionierius, pačių bolševikų vadinamas "tėvuku," Kalininas caro laikais buvo keletą kartų kalinamas ir ištremtas į Sibirą.

Šiaipjau, Kalininas, buvo prezidentu tik iš vardo. Stalinas su savo Politbiuru visados viską spręsdavo ir su "prezidentu" Kalininu mažai skaitydavosi. Pavyzdžiui, dešimts metų sukakties proga, SSSR prezidento Kalinino nepasveikino nei Stalinas, nei komunisttų partija.

Nelengva ištrūkti iš sovietų pragaro

Amerikos pilietis John Czechel, kuris 1941 m. iš lenkų okupuoto Vilniaus krašto bandė nelegaliai pereiti Lietuvos sieną ir buvo sovietų policijos sulaikytas, tik šiomis dienomis pasiekė savo tėvynę. Grįžęs į Ameriką, Czechel pasakoja, kad ji sovietų policija kankinusi ir vertusi atsisakyti Amerikos pilietybės. Vienas ENKVD agentas tardymo metu jam pasakęs: "Po poros metų mes būsime Amerikoje. Kodėl tu nori važiuoti į Ameriką dabar?" Bet Czechel reikalu buvo pradėta rimtai rūpintis atitinkamose JAV įstaigose, ir rezultate, po 6 metų vargo ir kančių, patirtų sovietų kalėjimuose, jam pasisekė grįžti į Jungtines Valstybes.

Ko dabar mokomi Lietuvos studentai

Lietuvos universitetuose dėstomoji kalba dar palikta lietuvių. Visiems studentams dabar privalomi šie "mokslo dalykai:" marksizmo - leninizmo pagrindai (4 valandos per savaitę), "Tėvynės karas," karinis pareigimas, rusų kalba...

Komunistinio jaunimo būreliai studentų tarpe neturi pasisekimo. Komjaunimo gretose daugiausia žygiuoja svetimtaučiai. Lietuvių studentų tarpe didelė vienybė. Bet užtat juos labai persekioja ir daug suareš tuoja.

Studentai gauna stipendijas po 160-185 rublių mėnesiui. Už tat gyvenimo sąlygos itin sunkios. Studentų valgyklose maistas labai blogas. Kas gyvena ne bendrabučiuose, o privačiai — tokių dauguma, — dažnai neturi ir elektros šviesos. Gyvena žiemą šaltuose kambariuose, o apsišviečia "kaptilka." "Kaptilkomis" dabar pavadintos prastos savo darbo lempos be stiklo.

Studento gyvenime svarbiausio, kad galėtų ramiai savo lovoj pamiegoti. Tai yra prabanga, nes šiaip kiekvienu momentu daug kas turi klausyti, ar nakti į jo duris nepasibels enkavedistas...

"Kiniški lietuviai"

Taip Lietuvoje dabar vadinami atvežtieji į Vilniaus ir Kauno miestus kolonistai rusai ira kitoki azijatai. Kaip žinoma, tokių "kiniškų lietuvių" Vilniuj dabar jau yra apie 70-80-000, o Kaune apie 30,000 galvų. Aukštesniems valdininkams ir "ministrams" duodamos grynai lietuviškos pavardės, jie aprūpinami "Lietuvos respublikos piliečio" pasais.

Taigi, rusai ne tik iš mūsų ima žmones į Sibirą, bet ir savųjų duoda. Galva už galvą...

Savaitės įvykiai

— **Tokio policija susekė antrą sąmokslą nužudyti gen. Mac Arthurą.**

— **Netoli Lille, Prancūzijoje, du vokiečių belaisviai pavogė amerikiečių lėktuvą ir išskrido į Vokietiją.**

— **Kanados teismas pasmerkė 4 metams kalėti E. W. Mazarali, šnipinėjusį sovietams.**

— **Paryžiaus žiniomis, Bidault numatomas laikinuoju Prancūzijos prezidentu.**

— **Popiežiaus Pijaus kalba Kardinolų Taryboje buvo skelbiama per radiją itališkai, angliškai, prancūziškai, vokiškai ir lenkiškai.**

— **Buvęs Rumunijos diktatorius Antonescu sušaudytas Bukaresto kalėjimo kieme.**

— **Valdžios cenzo biuras Washingtone skelbia, kad ateinan čiais metais divorsų skaičius Amerikoje būsiąs dvigubai didesnis, negu šiais metais.**

— **Prancūzija kreipėsi į Angliją ir Jungtines Valstybes, pra šydama tarpininkavimo jos kon flikte su Siamu.**

— **Browderis, kuris netrukus grįžta į Ameriką, buvo draugiškai priimtas Stalino.**

— **Tarp Azerbaidžano ir Irano pasirašyta laikina taikos sutartis.**

— **Nepatikrintomis žiniomis, kinų nacionalistų kariuomenė išvijusi komunistus iš Harbino.**

— **Saaro komunistų partija reikalauja kraštą grąžinti Vokietijai.**

— **Pranešama, kad šiais metais iš Lenkijos ištremta pusė milijono vokiečių.**

— **Prancūzija oficialiai paskelbė "karo veiksmų pabaigą."**

— **Vyskupas Bučys, kuris šiuo metu lankosi Jungtinėse Valstybėse, ruošiasi lėktuvu skristi į Pietų Ameriką.**

— **Londone susirgo Richard Strauss, 81 metų amžiaus kompozitorius.**

— **Rusai ištrėmė iš Postdamo 10 tūkstančių vokiečių, daugiausia aristokratų.**

— **Norvegijos valdžia sučmė Vidkuno Quislingo našlę.**

— **Vengrijos premjeras Nagi netrukus vyksta į Londoną ir Washingtoną ekonominėms deryboms.**

— **Šiuo metu Sovietų Rusija turinti 6 milijonus kariuomenės.**

— **Brazilijos policija Rio de Janairo uždarė komunistų partijos centrą.**

— **Numatoma į Ameriką parvežti 250,000 praeitame kare žuvusių karių kūnų palaidojimui.**

— **Šiomis dienomis Kanados policija Toronte buvo sulaikiusi Amerikos komunistų partijos vadą Fosterį.**

— **Amerika ir Anglija grąžinoPortugalijai Azores salas, kuriose karo metu buvo bazės.**

— **Vėliausiame žemės drebėjime Turkijoje, netoli Erzerumo, žuvo virš 600 žmonių.**

— **Prezidentas Trumanas buvo priėmęs naująjį SSSR ambasadorių Navikovą.**

— **Iš Londono pranešama, kad Jugoslavijoje esanti paskelbta generalinė mobilizacija.**

Iš okupuotos Lietuvos

Susisiekimas Lietuvoje

Į miestus vėl grįžo "moderniškiausia" susisiekimo priemonė — arkliniai vežikai. Taip sovietai motorizavo tarybinę respubliką...

Tarp miestų kursuoja traukiniai. Važiuoti geležinkeliu anksčiau buvo reikalinga komandiruotės požymiai rusų kalba.. Šių metų pradžioje jau buvo galima važiuoti ir be kelionės pažymėjimų.

Sakysim, važiuojat iš Vilniaus į Kauną užtekdavo nusipirkti už 18 rublių bilietą, ir po 5 valandų jau esi Kaune... Sovietiški traukiniai visgi gana lėtai eina: 5 valandos daugiau kaip 100 kilometrų!

Galima iš Vilniaus į Kauną nukeliauti su rusų kareiviais sukvežimiu. Bet jiems reikia sumokėti "juodos rinkos" kaina — apie 80 rublių.

Rytinė Lietuva geriau atrodo

Žiūrint iš paviršiaus, Lietuvos rytų provincijos dabar geriau atrodo. Tos sritys mažiau nukentėjo nuo karo, negu vakarų Lietuvos vietovės. Jos atrodo daug labiau nualintos, čia, kaip žinoma, ilgiau užsilaikė frontą.

Prof. Malkovas "moko" lietuvius

Vilniaus universiteto prorektoriumi studentų auklėjimo reikalams, šalia lietuvių profesorių, dabar yra paskirtas kažkoks profesorius Malkovas. Ne malkoms skaldyti, bet lietuvių studentų sielai... Tai grynas rusas iš Maskvos. O iš profesijos — čekistas, arba, kaip dabar vadinasi, enkavedistas.

Jam atvažiavus, labai pabiurėjo Vilniaus universiteto profesorių lietuvių padėtis. Kas trečią ar ketvirtą dieną Malkovas šaukia profesorių susirinkimus, kurie užtrunka po 2 ir 3 valandas. Anot Malkovo, lietuviai profesoriai esą nepakankamai dėkingi sovietų valdžiai. Jie aprūpinami geromis maisto kortelėmis, o vis dėlto esą labai neveiklūs. Mat, nerašo daug straipsnių politinėmis temomis, savo ir studentų tarpe neveda jokios politinės agitacijos, per silpnai auklėja jaunuomonę leninizmo dvasioje ir bendrai mažai teprisideda prie socialistinės visuomenės "statymo."

Štai koki malkų kapotoją "mokslininką" atsiuntė Maskva į Vilniaus universitetą.

PYLIAVŲ NORMOS TARYBŲ LIETUVOJE

Lietuvos ūkininkams, dabar vadinamiems tik "nacionalizuotų žemių valdytojais," komunistai yra nustatę tokias pyliavas, arba mokestines duokles, kad tik greičiau būtų subankrūtyti stambesnieji ūkiai, ir tada "savanoriškai" steigtųsi kolchozai.

Pyliavos mokamos natūra: javais, mėsa, pienu, sviestu, kiaušiniais, avių vilna, pašarais. Pavyzdžiui, ūkiai iš 5 hektarų už kiekvieną hektarą turi atiduoti po 50 kilogramų (paprastą centnerį) grūdų. Ūkiai nuo 5 ligi 10 haktarų ploto už hektarą jau turi atiduoti 60 kilogramų grūdų. Nuo 10 — 15 ha. ploto — po 70 kilogr. už ha. Didesniems ūkiams nustatytos dar didesnės pyliavos, tiek grūdų, tiek ir kitais produktais. Sakysime pieno norma nuo karvės — 160 litrų per metus. Iš didesnio ūkio karvės daugiau reikalaujama.

Suprantama, kad smulkiausieji ūkeliai dabar šiaip taip pajėgia išsimokėti. Bet stambesnieji skubiai vedami prie žlugimo.

Iš Lietuvos ūkininkų atimamos pyliavos skiriamos miestų gyventojų išlaikymui ir raudonajai armijai.

Daugumas miestų gyventojų badmiriauja. Tik komisarai ir komunistai "buržujiškai" lėbauja. Didžiausia Lietuvos žemės ūkio gamybos dalis skiriama į Rusiją kitiems politrukams bei komisarams.

IR LIETUVIAI BANDO IŠVYKTI Į LENKIJĄ

Iš Vilniaus ir apylinkių visi lenkai turėjo išsikelti į Lenkiją. Ligi praėjusių metų pabaigos buvo jų išgabenta 62 ešelonai, t. y. apie 62,000 gyventojų.

Repatrijuojant didesnių prie vartų nebuvo naudojama. Patys lenkai važiavo gana noriai, tikėdamiesi Lenkijoj rasią daugiau šansų ir progos įsitaisyti. Miestiečiams buvo leidžiama pasiimti baldus, sodiečiams — grūdus, gyvulius. Tie lenkai daugumoj gabenami į buv. vokiškas dabartinės vakarų Lenkijos provincijas. Dalis buvusių lenkų profesorių Vilniuje (Pilsudskio laikais) buvo nukelti net į Breslavą Silezijoj, kur dabar vietoj vokiško yra įsteigtas lenkiškas universitetas.

Pradžioje ir kai kurie lietuviai užsirašinėdavo lenkais, norėdami išsprukti iš vergijos ir tikėdamiesi Lenkijoj daugiau laisvės, bent asmeniško saugumo nepažįstamose vietose. Bet pastaruoju laiku bolševikai labai sustiprino kontrolę. Iš vieno tokio transporto grąžino į Lukšių kalėjimą (Vilniuje) apie 100 įtartinų asmenų — jų "tautybei išaiškinti." Kai išaiškins, tai jie visi neabejotinai atsiduns už Uralo ar į Kamčiatką žuvų ikrams išdarinėti.

BURLIOKŲ KOLONIZACIJA RYTPRŪSIUOSE

Lietuviškus kaimus rusai dar palyginti, lėtai ir nedrąsiai kolonizuoja savo naujai atkeliamais burliokais. Bijo partizanų. Kai kur mažomis grupelėmis įkurdinti burliokai partizanų buvo nušluoti.

Už tat plačiai ir drąsiai kolonizuojami Rytprūsiai — Karaliaučiaus ir Tilžės rajonuose. Iš čia visi vokiečiai gyventojai yra ištremti į Sibirą. Ūkius per iminėja būriais atgabenami kacapai.

Per tas vietoves važiuojant, dažnai matyti lentos su užrašais, pavyzdžiui: "Choziaistvo tov. Pavlov" (draugo Pavlovo ūkis).

Štai kokie draugai dabar kuriasi senoje Mažojoje Lietuvoje, kuri, tiesą sakant, prie Lietuvos ir dabar nepriskirta, o sudaro maskvinės Rusijos respublikos teritorijos "tęstį."

Amerikos Lietuvių Savaitė

HARTFORDO LIETUVIŲ ŽINIOS

KARIŲ PAGERBIMAS

Birželio 15 d. įvyks Liet. Amerikos Pil. Klubo bankietas pagerbimui grįžusių karių klubo narių. Bankietas prasidės 6:30 val. vakare klubo auditorijoj. Kariai jų žmonos, arba tėvai bus garbės svečiais. Bankiete dalyvaus miesto burmistras, p. Cornelius Moylan ir kiti žymūs miesto pareigūnai, taipgi, teko patirti, kad jei sąlygos leisią, dalyvaus gubernatorius Raymond E. Baldwin. Spėjama, kad svečių bus virš 400.

Klubo socialinis skyrius turi sukėlęs fondą šiam tikslui. Visi klubo nariai, bendrai, šauniai pavaišins savo karius, grįžusius iš tolimų pasaulio kraštų. Tai bus nepaprastas klubiečių susikaupimas. Programą su darys žymių liet. ir amer. vadų kalbos, klubo choro dainavimas ir t.t. Po bankieto bus šokiai.

KLUBO VEIKLA

Klubiečių vadai, direktoriai, su klubo pirm. J. Pilkausku priešaky, pasirengę išplėsti socialinę, kulturinę ir organizacinę veiklą ateityje. Pastaramе klubo narių susirinkime išrinkta Atletų Komisija ir šių jaunų klubiečių veikėjų: klubo vedėjo Frank J. Haika, J. Vailonis, P. Labeckis, N. Evans (Ivanauskas), J. Pinham (Pinkevičius). Atletų komisija rūpinsis klubo jaunimo sporto įvairiais organizaciniais reikalais. Pirmiausia tikimasi įsteigti basebolės jauktą, šiam tikslui klubas paskyrė auką — $150.

Klubo choras, F. Paknio vadovaujamas, jau veikia kelintas mėnuo, jis pasirodys karių bankiete. Yra gandų, kad greta choro bus įkurta dramatiškas ratelis. Žodžiu, klubo vadai ir nariai rimtai susidomėję jaunimo organizavimu. Choras įkurtas, basebolės jauktas kuriamas. Jaunuoliai pradeda spiestis klube. Pastarame klubiečių susirinkime prisiekė 11 jaunuolių, 17 įteikė aplikacijas.

Iš pasikalbėjimo su klubo pirm. J. Pilkausku, klubo vedėjų Frank J. Haika ir direktoriu P. Labeckiu, aš patyriau, kad klubiečių užsimojimas sutelkti vietos ir apylinkės lietuvių jaunimą labai rimtas. Žodžiu, mūsų klubo vadai atidarė klubo duris jaunimui, parodė kelią jaunuoliams į pavyzdingą veikimą klubo pastogėje.

Neabejoju, kad, laikui bėgant, klube bus daug jaunimo. Talentingi jaunuoliai ir jaunuolės ras plačią dirvą meniškoj ir sporto veikloj. Jaunimas, tai — kiekvienos tautos ir organizacijos ateitis! Šį reikalą pilnai supranta mūsų klubo vadai. Tokius planus tenka pasveikinti ir remti.

Mūsų klubo įtaka tarpe kitų tautų visuomenės pasiekė aukšto laipsnio. Vietos amerikiečiai ir kitų tautų žmonės naudojasi klubo auditorija, mėgsta lankyti klubo rūmus, kaip svečiai ir klubiečių draugai. Didžiųjų darbininkų unijų nariai šaukia susirinkimus klubo auditorijoj. Klubas gauna pajamų, daug reklamos ir prestyžo.

Klubo socialinio skyriaus valdybos nariai, pirm. J. Pilkauskas, W. M. Chase, sekr., J. Ambrozas, ižd., planuoja šios klubiečių grupės veiklos išplėtimą sekamo rudens sezone.

Politinės veiklos priešaky stovi p. Frank J. Haika, jam talkininkauja kiti, ypač pirm. J. Pilkauskas ir W. M. Chase, todėl mūsų klubo įtaka miesto ir valstybės politinėse sferose laipsniškai kyla ir stiprėja. Rezultate jau 4 vietos klubiečiai gavo miesto ir valstybės administracijoje tarnybą.

Dar vieno svarbaus dalyko stinga mūsų klubo veikloj, tai eilės rimtų paskaitų organizaciniais ir kultūriniais reikalais. Tai keleriopai sustiprintų bendrą mūsų veiklą. Tikimės, kad šiuo reikalu bus padaryta rimtų pastangų netolimoj ateity.

VMK.

Sekmingos prakalbos

WATERBURY, CONN. — Gegužės 19 d., vietinės Lietuvių Tarybos pasidarbavimo dėka, suruošta prakalbų bei dainų programa, kuri įvyko Nemuno svstainėje, 7:30 vakare. Vakaro programą pradėjo L. N. Politinio Klubo pirm. Tamas Matas, vėliau dainavo Šv. Juozapo parap. choras.

Kalbėjo Lietuvos gen. konsulato pareigūnas A. Simutis, A. L. T. Pildomojo K-to įgaliotinis mokytojas Jurgis Savaitis ir tremtinys Kastas Klibas. Visi trys kalbėtojai labai įdomiai nušvietė dabartinį Lietuvos gyventojų ir lietuvių tremtinių vargingą, liūdną padėtį. Chorui ir programai vadovavo vietinės Lietuvių Tarybos pirm. komp. A. J. Aleksis.

Tą vakarą aukų gauta sekančiai:

Po $10.00 aukavo: T. Matas, A. Tukis. Po $5.00 dr. S. Saparanas, dr. P. Vileišis, P. Motiečius, D. Matas, B. Račas, A. Šambris, B. Karpavičius, P. Gudiškis, Šimolynienė, M. Verbyla, Mr. Kantautas, (iš Ansonia) Ona Norkevičiūtė ir A. J. Aleksis. Po $1.00: J. Augis, E. Mažulauskaskienė, F. Baukas, D. Augustauskienė, A. Friend, J. Girdis, F. Mažulaitis, L. Direnas, M. Stankevičienė, C. Petraitienė, A. Orantas, P. Steponavičius, J. Mickauskas, L. Simutis, A. Devenis, E. Janušis, Medelskienė, B. Bauba, J. Lazauskas, Mrs. Witort, J. Ažunaris, O. Kankalienė, M. Saukas, Mary Vaičius, J. Kalenauskas, P. Alexandravičius, P. Povilaitis, Magdė Raudis, M. Zailskienė, M. Kašetaitė, J. Andrikis, D. Lusas, B. Kalvaitis, M. Mikaitis, M. Staniulienė, P. Krugelis, J. Vaiskas, Giedraitienė, J. Zabelskas, J. Kvaraciejus, S. Kairaitis, F. Shopis, P. Lubinas, J. Šurkas, P. Kuzminskas, J. Jenkeliūnas, K. Petrauskas, V. Vitkus, J. Lesūnaitis, P. Drevinskas, J. Lesūnaitis, A. Jurevičius, A Friend, C. J. Lauryn, A. Varkalas, K. Sakalauskas, J. Staugas, J. Kirvilaitis ir Pajaujis.

Svetainėje aukų surinkta $164.30. Įžangos ir kitokių pajamų gauta $189.15. Iš viso susidarė $353.45. Aukas rinko ir šiaip darbavosi: Marcelle Andrikis, J. Bernotas, M. Bekerienė, Mary Brazauskas, Alice Chernauskas, Mary Fortier, M. Girdzijauskienė, J. Jakštas, P. Jokubauskas, M. Karnauskienė, M. Kasetaitė, Helen Lauryn, A. Maraulienė, Vera Mažeika, Aldona Mažukaitė, Nellie Meškūnas, Stefanija Sapranas, A. Šambaris, Nellie Totilas, M., Žilinskienė, J. Žemaitis ir kiti.

Visiems aukotojams, kalbėtojams, dainininkams dėkuojama.

Aidas

MŪSŲ PADANGĖJE

WATERBURY, CONN.— Tarp įvairių kultūrinių ir pašalpinių organizacijų, čia veikia ir karo veteranų postas, pavadintas Silvestro J. Stokio vardu. Ypač dabar, po karo, šis postas pradėjo aktingai veikti. O kai grįžo šio karo veteranas Jonas Stokes, tai postas pradėjo klestėti. Neseniai Stokes išrinktas šio posto vadu. Šia proga, reikia pasakyti, kad J. W. Stokes, būdamas gabus muzikos srityje, neseniai suorganizavo "švilpukų bandą". Būdamas muziku ir inžinierium, J. W. Stokes dar išlaikė laidotuvių direktoriaus kvotimus. Nežiūrint savo užsiėmimų, Stokes su "švilpukų banda" dalyvauja pramogose ir t. t. Prie šio posto veikia ir moterų skyrius.

Gegužės 19 d. čia lankėsi Lietuvos Konsulato pareigūnas A. Simutis su šeima ir neseniai atvykęs iš Švedijos Jurgis Savaitis. Jie svečiavosi pas dr. M. J. Colney, dr. P. Vileišio ir dr. M. Devenio šeimose. Vėliau visi dalyvavo ALT prakalbose. Gaila, kad svečiai tą patį vakarą turėjo apleisti Waterbury.

Dr. M. J. Colney.

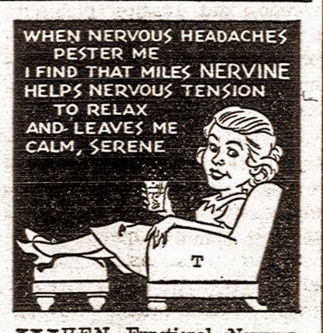

WHEN Functional Nervous Disturbances such as Sleeplessness, Crankiness, Excitability, Restlessness or Nervous Headache interfere with your work or spoil your good times, take

Dr. Miles Nervine

(Liquid or Effervescent Tablets)

Nervous Tension can make you Wakeful, Jittery, Irritable. Nervous Tension can cause Nervous Headache and Nervous Indigestion. In times like these, we are more likely than usual to become overwrought and nervous and to wish for a good sedative. Dr. Miles Nervine is a good sedative—mild but effective.

If you do not use Dr. Miles Nervine you can't know what it will do for you. It comes in Liquid and Effervescent Tablet form, both equally soothing to tense and over-wrought nerves. WHY DON'T YOU TRY IT?

Get it at your drug store, Effervescent tablets 35¢ and 75¢, Liquid 25¢ and $1.00. Read directions and use only as directed.

IEŠKOMI

Alijošius Juozas, iš Dumšiškių km., Raseinių val. ir ap, gyvenęs Kenosha mieste.

Antanaitis Pranas, iš Staliorių km., Lukšių val., Šakių ap.

Bakaitis Dimijonas, sūnus Dimijono, iš Kidulių val., Šakių ap., gyvenęs New Yorke.

Balasevičius Antanas, gyv. Brooklyne.

Balasevičiūtė Adelė sesutė vienuolė Rozarita), gyv. Chicagoje.

Baliežentienė Magdalena, duktė Juozo, gyv. Brooklyne.

Baltrūnas Mykolas, sūnus Andrius, gyv. Brooklyne.

Baranauskas Jonas, iš Židikų val., Mažeikių ap., gyv. Chicagoje.

Bartkus Jokūbas, gyv. Pittsburghe ar Philadelphijoje.

Barysai Adomas ir Mikas, iš Maksikonių km., Merkinės val., Alytaus ap., gyvenę Bostone.

Barysaitė Stasė, iš Maksikonių km., Merkinės val., Alytaus ap., gyvenusi Chicagoje.

Beinora, ar Beinoras Juozas, gyv. Chicagaje.

Berkmanienė Leninskaitė Apolonija, spėjamai gyvenanti St. Paul, Minn.

Bertulis Jeronimas, iš Skliaustų km., Ylakių val., Mažeikių ap., gyvenęs New Yorke.

Biguzas Boleslovas, iš Mackėnų km. Aluntos val., Utenos ap.

Budrys Petras, sūnus Karolio, gyv. Chicagoje.

Čepaitis Vincas, iš Šedvygų km., Jankų val., Šakių ap.

Dausynaitė Rožė, ištekėjusios pavardė nežinoma, iš Dausinų km., Andriejavo val., Kretingos ap.

Dičpetris Ignasius, iš Tošliūno km., Troškūnų val. Panevėžio ap.

Ginotas, gyvenęs Brooklyn, New York.

Girnys Matas, iš Vilkėnų km., Kovarsko val., Ukmergės ap.

Glaveckienė Keršytė Ieva, gyv. Nashua, N. H.

Grigiūtė Petronė, iš Aukštadvario dv., Veisėjų val., Seinų ap.

Grigo Jono, kil. iš Seinų ap., Veisėjų val., Auštadvarės dv., vaikai.

Gureckas, Adomas, sūnus Adomo, gimęs Amerikoje, gyv. Chicagoje.

Gureckas Juozas, sūnus Juozo, gimęs Amerikoje, gyv. Chicagoje.

Irevičius, iš Lapkalnių km., Liolių val. Raseinių ap.

Ivan (Ivanauskas) Paul, sūn. Mykolo ,iš Masališkių k. Merkinės val., Alytaus ap., gyvenęs 1771 Raymond Ave., Pasadena, California.

Juška Povilas.

Ieškomieji ar apie juos žinantieji maloniai prašomi atsiliepti:

Consulate General of Lithuania
41 West 82nd St., New York 24, N. Y.

KRUGELIO
Degtinės Krautuvė
Mes turime įvairiausios rūšies vyno, alaus ir degtinės
Green ir John Street
WATERBURY, CONN.
Telefonas 3-9658

IMPERIAL
GĖRALŲ MONOPOLIS
Likeriai—Vynas—Alus
21 Congress Avenue
WATERBURY, CONN.

Dr. M. J. COLNEY
148 Grand Street
WATERBURY, CONN.
Telefonas 3-4747
PRIĖMIMO VALANDOS:
nuo 10 val. ryte iki 8 val. vak.

Highland Pharmacy
Vaistinė
Pildomi receptai
AUKŠTOS RŪŠIES LIKERIAI
A. R. Shobrinskis, sav.
575 Highland Avenue
WATERBURY, CONN.

Mėsinė ir Grosernė
John Massimo & Sons
318 Congress Avenue
WATERBURY, CONN.
Tel. 4-9433 ir 3-6151

THOMAS MATAS
Real Estate
81 Fox Street
WATERBURY, CONN.

CHAS. STRIKULIS
Maisto Krautuvė
851 Bank Street
WATERBURY, CONN.
Telefonas 4170

Nelaimės valandoje šaukite
STOKES
LAIDOTUVIŲ KOPLYČIĄ
II Pasaulinio karo veteranas
694-696 N. Riverside St.
WATERBURY, CONN.
Telefonas 3-7411

CAPITOL
LIQUOR STORE
VYNAS, LIKERIAI, ALUS
Pristatome į namus
Freddie ir Rudy Letz, sav.
850 Bank Street
WATERBURY, CONN.
Telefonas 3-4268

Highland Market
Įvairūs maisto produktai
A. Besasparis, sav.
840 Highland Avenue
WATERBURY, CONN.

New York Kepykla
M. ir A. Krinsky, sav.
73 Kingsbury Street
WATERBURY, CONN.

Celadri Suteiks Jums Ekstra Kambarį Pramogoms

Jūsų sklepą padarykite neraleidžiantį drėgmės, tai malonus drėgmę sulaikąs dažas, tuo turėsi ekstrą vietą pasidėjimams, skalbimui ir pramogoms

Caladri lengva vartoti, ir tikrai suteikia aukštesnės kokybės nuo drėgmės apsaugą, kuri ilgai laiko. Užsakyk dabar iš iš Connecticut Lumber Co.

3.95 už galioną.

CONNECTICUT LUMBER CO. INC.
1290 Highland Ave.,
WATERBURY, CONN.

BUNKERHILL
DEGTINĖS MONOPOLIS
Likeriai—Vynas—Alus
408 Watertown Avenue
WATERBURY, CONN.

Vaistinė
Bendler's Drug Store
Paruošami visoki receptai
VISOKIŲ RŪŠIŲ LIKERIAI
Bank St. ir Congress Ave.
WATERBURY, CONN.

Pete's Package Store
Petras P. Palapis, sav.
Vynas, likeriai ir alus.
319 BANK STREET
WATERBURY, CONN.

REDWOOD FURNITURE
East Main at Mill Street
WATERBURY, CONN.

Moe's Automobilių Dalys
NAUJOS IR VARTOTOS.
AKSELIAI, TRASMITORIAIS KINTAMIEJI STABDŽIAI. KARBOREITORIAI. PADANGOS.
138 Division St, Waterbury Ct.
Tel. 4-6127, 4-6128.

VETERAN'S
DEGTINIŲ KRAUTUVĖ
Likeriai—Vynas—Alus
789 Bank Street
WATERBURY, CONN.

Mažeikos Laidotuvių Įstaiga
STEPHANIE MAŽEIKA vedėja
10 Porter St., Waterbury, Conn.
Tel. 4-1937.

Laidotuvių Direktoriai
John Deliniks ir Sūnus
17 Congress Avenue
WATERBURY, CONN.
Telefonas 3-6181

BRASS CITY
Coal & Oil Co.
W. Shukaitis, sav.
71 S. Leonard Street
WATERBURY, CONN.
Telefonas 4-0534

Joe's Tire Shop
Joe Samoska, sav.
241 N. Main Street
WATERBURY, CONN.
Telefonas 3-2414

BRASSCO
BOTTLING CO., Inc.
Įvairios sodės
B. Kasparavičius, sav.
24 E. Liberty Street &
21 Bond Street
WATERBURY, CONN.
Telefonas 5-1217

COLONIAL
BOTTLING WORKS
Įvairūs gaivinantieji gėrimai
Jonas Klikna, sav.
WATERBURY, CONN.

Boston Realty Trust
INSURANCE SERVICE
adv. Joseph B. Gailius
317 E St. (Broadway kamp.,
South Boston, Mass
Tel.: SOU 2732

South Boston Cafe
Vincas Balikonis, sav.
Lietuviški pietūs.
Vynas, alus ir degtinė.
258 WEST BROADWAY
SOUTH BOSTON, MASS.

Boris Beverage Co.
Juoz. Arlauskas ir Juoz. Skendalis, sav.
Pristato tonika, vyną ir visokios rūšies alų baliams, vestuvėms į namus ir sales.
220 E STREET
SOUTH BOSTON, MASS.
Tel. SOU 3141

Strand Svetainė
V. Tautvaiša, sav.
374 BROADWAY
SOUTH BOSTON, MASS.

Strand Cafe
V. Tautvaiša ir K. Pocius, sav.
Pusryčiai, pietūs, vakarienės.
Lietuviškas maistas.
Vynas, likeriai ir alus.
376 BROADWAY
SOUTH BOSTON, MASS.
Tel. SOU Boston 9210

CASPER
FUNERAL HOME
Joseph W. Casper
(Kasparas)
Lietuvis laidotuvių direktorius ir Balsamuotojas
NOTARY PUBLIC
Koplyčia Šermenims Dykai
187 DORCHESTER STREET
SOUTH BOSTON, MASS.
Tel. SOU Boston 1437
SOU Boston 3960

Lietuviška Užeiga
Juozas Yhasila, sav.
Likeriai, vynai ir alus.
Geri Užkandžiai.
705 N. MONTELLO STREET
MONTELLO, MASS.
Tel. Brockton 8606

C. WM. KUCHAUSKAS, Jr.
Laidotuvių Direktorius
637 Washington Blvd.
BALTIMORE 30, MD.
Tel. Lexington 5714

IDLE HOUR TAVERN
J. M. Waisengoff, sav.
Šokiai kiekvieną antradienį ir ketvirtadienį nuo 9 v. v. iki 2 val. ryto
Svečiai, atvykę iš kitų miestų, kviečiami užeiti į šią puikiausią lietuvišką užeigą
1417 W. BALTIMORE ST.,
BALTIMORE, MD.

KAROL MEAT PRODUCTS
Aukštos Rūšies Mėsa
418 South Bond Street
BALTIMORE, MD.
Tel. Wolfe 0615-6

CRYSTAL TAVERN
John J. Dekinis, sav.
1509 W. BALTIMORE ST.,
BALTIMORE, MD.
Tel. Gil. 7281

JOSEPH'S CAFE
E. Juozapaitienė, sav.
18 South Fremont Avenue
Baltimore, Md.
Tel. Calvert 0825

JONAS GRIČENA
LIETUVIŠKA UŽEIGA
661 W. PRATT STREET,
Baltimore, Md.

BROOKS TAVERN
504 WASHINGTON BLVD.,
Baltimore 30, Md.
Tel. Lexington 9606

JUOZAS KAŠINSKAS
Laidotuvių Direktorius
602 Washington Blvd.
BALTIMORE 30, MD.
Tel. Lexington 8595

LIETUVIŠKA UŽEIGA
W. Žemaitis, sav.
2400 Fenkel Avenue
DETROIT, MICH.

ŠIRDINGŲ LIETUVIŲ
UŽEIGA
Juozas Laukonis, sav.
3410 Livernois
DETROIT, MICH.

PAUL'S RESTAURANT
PAUL VIŠNIAUSKAS
31 SPRING STREET, NEW BRITAIN, CONN
Telefonas: 8774.

QUALITY MARKET
Tai vieta, kur žmonės gauna sveiką, šviežią, pirmos rūšies maistą.
VIKTORAS ABECIŪNAS
356 PARK STREET,
NEW BRITAIN, CONN.
Telefona: 1481.

CHARLES' BAR
UŽEIGĄ
1503 Springwells
DETROIT, MICH.

JULIAN'S CAFF
J. Mackūnas, sav.
Vynas, likeriai, geras alus
500 Main Street
DARBY, PA.
Tel. SAG 4278

M-ME VERA
GROŽIO SALIONAS
Puikiai sutaisome plaukus, duodame pirmos rūšies "permanent wave" ir tusime didelį patyrimą plaukų dažyme.
76 John Street, Room 1
BRIDGEPORT, CONN.
Tel. 5-0909

WATERTOWN
GĖRIMŲ KRAUTUVĖ
Likeriai—Vynas—Alus
677 Watertown Avenue
WATERTOWN, CONN.

STANLEY TOLIUS
LIETUVIŠKA UŽEIGA
158 N. Main Street,
UNION CITY, CONN.
Tel.: Naugatuck 4864

RESTAURANAS
RAYMOND WOLUNS, sav.
216 BROAD STREET,
WINDSOR, CONNECTICUT
Biznio tel. — 833

Tamulio Fotostudija
Portretai, vestuvių grupės.
555 STATE STREET,
NEW HAVEN, CONNECTICUT
Tel. 8-8570

Laidotuvių Direktoriai
J. MARKEVICZ IR SUNUS
15 TRUMBULL STREET,
NEW HAVEN, CONNECTICUT
Tel. 5-92229

LIETUVIŲ UŽEIGA
BRONIUS DAUJOTA, sav.
ČIA SUSIRENKA VISI
NEW HAVENO LIETUVIAI
113 CHAPEL STREET,
NEW HAVEN, CONNECTICUT

WATERBURY
Plumerių ir Geležinių Daiktų Co.
861 BANK STREET
Tel. 3-3895
M. J. Verbyla ir sūnūs—

LIKERIAI, VYNAS IR ALUS
DIDŽIAUSIAS PASIRINKIMAS
48 N. LEONARD STREET
WATERBURY, CONN.
abiejų biznių savininkai

CORN CUT RATE
VYNO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖ
ATEIKIT IR PAMATYGIT MŪSŲ SAVAITGALIŲ SPECIAYBES
847 BANK STREET WATERBURY, CONN.
Tel. 3-8233

Kur žali kalnai dengiami dulkėmis ir pelenais

Rašo VLADAS BARČIAUSKAS

Dar ne pertolimoje praeityje Lietuvos kaimuose pasakos jau nimui ir suaugusiems buvo ilgų žiemos vakarų vienintelės pramogos. Kas neatsimena dėdžių pasakorių, paįvairinusių pilką žiemos gyvenimą Lietuvos kaime? Skersai ir išilgai važinėjant šiaurinėje rytų Pennsylvanijos valstybės dalyje, prisiminė viena seniai girdėtą pasaką. — Kadaise čia augo dideli, dideli miškai, o to miško viduryje buvo trobelė, kurioje gyveno senelis. Atėjo svetimi žmonės, iškirto, išvertė miškus, suguldė rąstus, o kilusi audra nuvertė trobelę. Senelis liko be namų ir iškeliavo svetur... Toji pasaka prisimena, kai žmogus važinėji šioje Pennsylvanijos valstybės dalyje. — Štai kalnai, apaugę dideliais medžiais, žaliuojantieji slėnys, žydinti sodai. Čia vėl į debesis besiriamę anglių kalnai. O tuos kalnuos ne kas kitas, kaip atėję čia žmonės supylė. Gyveno ramiai indėnai. Atėjo europiečiai: pirmiausia anglai, vėliau airiai, juos sekė vokiečiai, švedai, danai ir kiti. Jiems visiems patiko žalieji kalnai, bet jie pradėjo kasti tuos kalnus, raustis žemėse. Taip ir surado juodąjį auksą — anglį. Ir prasidėjo gražiosios gamtos naikinimas. Vietoje žalių miškų išaugo juodi kalnai. Bet su tais juodaisiais kalnais išaugo miestai, slėnimis ir pašlaičiais nusitiesė keliai. Ateiviai sukūrė naują gyvenimą.

IR LIETUVIAI...

Į šiuos kraštus atvyko ir lietuviai. Jie čia pradėjo keliauti seniai, prieš 70 metų. Jų keliai į šiuos juodojo aukso kalnus buvo sunkūs. Atvažiuoja lietuvių būrelis į tada dar mažus miestelius, užeina į saliūną, padeda ant baro paskutinį dolerį, vaišina ir šeimininką, kad jis parodytų, kur apsigyventi, kur darbas gauti. Bet piktas airis, ar kitas nušluoja nuo baro jų pinigus, griebia nuo sienos šautuvą ir veja naujus ateivius, kaip pirmuosius saidokais vijo indėnai. Bet lietuviai pabėgę kartą, mėgino antrą, trečią, iki surado priegiaudą, darbo. Ir kaip jie gyveno, nei kalbos, nei užtarėjo, nei draugų netu rėdami? Dirbk, kiek tau įsakyta dirbti, imk, kiek tau atlyginimo duoda.

Kiekvienas amerikietis matė juodas gilias žymes veiduose, rankose, žaizdos, gautos kasyklose, žaizdos, kurias gydydavo tabokos žiupsneliu, tai amžini paminklai to vargo, kuriuo pirmieji į šį anglies kraštą atvykę lietuviai praskynė kelią kartų kartoms.

NEGĄSDINO VARGAS

Bet lietuvius negąsdino vargas. Jie palikę senąją, ieškojo naujos tėvynės. Į Pennsylvanijos valstybę atvykę lietuviai, liedami sunkaus darbo prakaitą, į aštrias anglies uolas, sudraskytomis rankomis ir dažnai sužeistais veidais, nedavalgę, taupė, kūrė parapijas, steigė mokyklas, patys mėgino biznio. O šiandien? Šiandien tuos miestelius, iš kurių šautuvu lietuviai būdavo vaikomi, valdo lietuviai. Šiandien visoje Pennsylvanijos kasyklų apylinėse lietuviai jau ne tik kasyklose, jie pilnai atstovauja visą gyvenimą. Jie pramonininkai, prekybininkai, statybininkai, valdininkai, mokytojai, daktarai ir politinio gyvenimo vadovai. O tai ne tik jau čia gimę lietuviai, bet ir atvykusieji spėjo išlysti iš kasyklų. Daugelis išėjo į biznius, o kurie ir kasyklose liko, jau visuomenėje vaidina tam tikrą vaidmenį.

Šiurpas ima klausant senesnio šios apylinkės lietuvio pasakojimų, kaip juos persekiojo, kai jie čia atvyko, kaip juos stumdė gatvėse, kaip juos pravardžiavo "polak" ir kaip jie ašarotomis akimis žiūrėjo į šviesesnę ateitį. O jie stipria viltimi žvelgė ateitin, jie ten sukūrė pirmąjį lietuvišką judėjimą, ten gimė seniausias lietuviškas laikraštis Vienybė, ten įsisteigė didžiausia lietuviška organizacija pasaulyje — Lietuvių Susivienijimas Amerikoje. Atkeliavęs į tuos anglių kalnus, slėnis, aš pasukau į miestuką Plymouth, kur gimė laikraštis Vienybė, arba Vienybė Lietuvninkų.

Tuščias dabar tas langas, nedidelės ir durys, namas kiek slinksta žemyn, kur buvo redaguojamas ir gana ilgai leistas vienintelis lietuviškas laikraštis — Vienybė. Netoli iš čia ir kapai, kuriuose ilsisi tas Amerikos lietuvių spaudos pionierius Juozas Paukštis. Seni kapai tarp išvartytų kalnų, apleistų kasyklų. Jis mirė, bet jo sukurtas laikraštis dar gyvas, dar gyvi ir liudininkai, kurie to laikraščio steigėją gerai atsimena.

KUR SVEČIUODAVOSI VIENYBĖS ĮKŪRĖJAS

— Taip, atsimenu Juozą Paukštį, atsimenu ir Selvestrą, jo brolį, kurie leido ir redagavo Vienybę, — pasakojo Jonas Rožanskas, senas Plymoutho gyventojas, priimdamas mus savo saliūne. Pasakodamas tuos atsiminimus, Jonas Rožanskas pats paskendo praeities atsiminimuose ir, lyg gailėdamas tos senos praeities, atsiduseš, prasitarė, kad gaila tų senovės laikų, kai lietuviai buvo taip vieningi.

Šis senas Vienybės leidėjų kaimynas Plymouthe gyvena nuo šio šimtmečio pradžios. Čia jis su Rozalija Šakaliūnaite sukūrė šeimą. Dabar jis jau našlys. Juodu užaugino tris dukteris ir sūnų. Duktė Elena gyvena su tėvu. Kita duktė, Marijona, ištekėjusi už N. Draper, mokytojauja, o Florence, dabar Gudačauskienė, laiko puikų restoraną netoli nuo tėvo. Jono Rožansko sūnus Albertas gyvena New Jersey valstybėje ir dirba vienam mašinų statybos fabrikui, kaip agentas, parduodąs to fabriko mašinas visoje Amerikoje. Ir tas lietuviškos istorijos Amerikoj liūdininkas džiaugiasi, kad jo kaimynystėje gimęs laikraštis gyvai eina, skiepydamas seną įdėją — lietuvių vienybę.

Palikome kalnais apsuptą Plymothą, skubėdami į kitą lietuvių tirštai gyvenamą miestą, Ir nereikia ilgai keliauti, išvažiavus iš vieno slėnio — kitame vėl miestukas ir jame pilna lietuvių.

WILKES BARRE

Kaip keistai skamba lietuviškai ausei šie du miesto vardai. Vilkas ir barė — aiškinti nereikia. O čia daug lietuvių, jų tarpe ir SLA 7-to apskričio pirmininkas Mikas Kupris. Jei jį sutiktum transatlantiniame lėktuve, išdrįstum paklausti, ar jis tik ne lietuvis. O jei tik ir pusvalandį su juo pabūtum, atsisveikindamas, jaustum besiskirias su senu draugu. Mikas į Wilkes Barre atvažiavo prieš 45 metus, ir per tą ilgą laiką jis nevengė sunkaus darbo, nesiskyrė nuo visuomeninio gyvenimo ir neprarado geros nuotaikos. Toks yra ir bus Mikas Kupris. Dėl savo pirmosios korespondencijos Vienybėje Kupris turėjo net saugotis piktų persekiotojų. Dabar tik juokais prisimena apie tai Mikas, o prieš 30 metų tai ilgus mėnesius vakarais turėdavo aplink žvalgytis, patamsyje vaikščiodamas...

Audringa Miko praeitis. Jis revoliucingas iš jaunystės. Prieš atvykdamas į Ameriką ir bėgdamas iš Lietuvos, pusantrų metų praleido Europoje, Vokietijoje, Austrijoje, o iš Volinijos vėl turėjo bėgti, nes žandarai atsekė jo pėdsakus, kai jis platino carą neglostančius lapelius. Mikas gyveną antrąjį šeimyninį gyvenimą. Su pirmąja žmona, Elena, susilaukė trijų sūnų, o su dabartine Ona, buv. Jasiukaite, jau turi tris dukteris ir du sūnus. Visus gražiai tėvai užaugino, iš mokslino. Atsiskirdami su Mikų ėjome lietuvių pramintomis gatvėmis, kalbėjomės lietuviams rūpimais reikalais, o lietus taip smarkiai mudviem šėrė per pečius, kad jei tik būtų buvęs didesnis miestas, tai taip būtume ir permirkę. Bet štai vėl kita lietuviška pastogė...

TĖVAS ADVOKATAS SŪNUS AVOKATAS

Naujoje tėvynėje bekurią gyvenimą lietuviai labiausiai rūpinosi, kad kaip nors iš jų eilės vienas kitas pasiektų aukštesnio mokslo, taptų reikiamu jų užtarėju. Bet juk nelengva anais laikais lietuviui ateiviui buvo siekti mokslas. Tačiau lietuviai viską nugalėjo. Štai, iš sunkiai lietuvių dirbančios Simo ir Uršulės Lopatų šeimos į mokslus prasiveržė jų sūnus Jonas. Jis baigė aukštuosius teisininko mokslus Pennsylvanijos universitete, Philadelphijoje, ir jau prieš 39 m. tapo advokatu. Kartu jis tapo lietuvių patarėju visuose reikaluose. Jonas S. Lopato ir buvo pirmasis lietuvis advokatas Pennsylvanijos valstybėje, antrasis — visoje Amerikoje. Pirmesnis buvo tik chicagietis Bračiulis. Lietuviai iš arti ir toli atvažiuodavo pas jį patarimų ir užtarimo. Be plačios advokatūros praktikos, Jonas S. Lopato 4 metus buvo prokuroro padėjėjas. Jonas S. Lopato vedęs Marijoną Skritulskytę, garsiojo New Briton, Conn. pramonininko, velionio Skrituisko, dukterį. Juodu užaugino tris sūnus ir vieną dukterį. Jų vyriausias sūnus, Edwardas, pasekė tėvo pėdomis, keturius metus atitarnavęs karo laivyno aviacijoje, garbingai atlikęs savo pareigas, grįžo ir dabar pradėjo advokato praktiką kartu su tėvu. Laivyno aviacijoje buvo jaunesniuoju leitenantu. Kitas sūnus, Ričardas, tebėra karo laivyne ir tarnauja Pietų Pacifike. Jonas, grįžęs iš kariuomenės, iš Indijos, stojo Yale universitetan tęsti studijų. Vienintelė duktė Marija baigusi Beaver kolegiją, dirba Probation įstaigoje. Ir taip lietuvių siekimai įsikūnijo, jie sunkiai dirbdami išmokino vaikus advokatais, o šie jau ir trečią kartą išmokslino.

LIETUVIAI TURI IR SAVO DUONĄ

Nealksti žmogus svetinguose Pennsylvanijos lietuviuose, nerūpi čia keleiviui duona, tačiau nesigailėjau, užsukęs į lietuvišką kepyklą Wilkes Barre mieste. Štai, Pranas Butkauskas jau 16 metų duonos kepyklos biznyje. Per tuos 16 metų jis spėjo bizni tiek išvystyti, kad jo duona apylinkėms išvežioja jau net 11 sunkvežimių. Pranas gimęs Wilkes Barre, čia sukūrė tokį sėkmingą bizni. Jis taip pat laimingas šeimyniame gyvenime, kurį sukūrė su Anele Ališauskaite, taip pat vilkesberiete. Juodu laimingoje šeimoje augina du sūnus Praną ir Jimmy, o taip pat dukrelę Barborą. Visi trys mokykloje. Pranas užaugo didelėje šeimoje. Jį, jo 5 brolius ir seseris užaugino kasyklose vargęs tėvas Mikas ir motina Viktorija Butkauskai. Motina jau mirusi, o tėvas ramiai senatvės poilsį leidžia netoli esančiam ūkyje.

(B. d.)

GUS TUNAITIS
— RESTORANAS —
3701 Old York Road
Philadelphia, Pa.

TILLIE'S FLOWER SHOP
Teklė Dumbliauskaitė, sav.
Nuotakoms bukietai, sodinimui gėlės
Laidotuvių vainikai gėlių bukietai
ir palmės
1225 South 2nd Street Philadelphia, Pa.
Tel. HOWARD 8358

LIBERTY FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

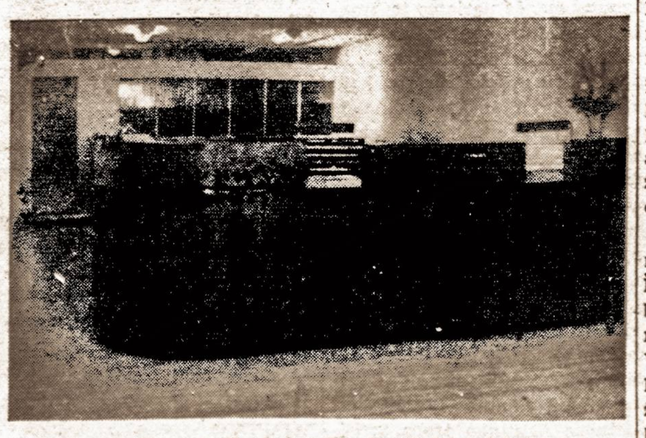

(Pirmoji Lietuvių Paskolos Bendrovė Philadelphijoje)
Įsteigta 1901 m.
CHARLES S. CHELEDEN, vedėjas
Jūsų santaupos garantuotos federaline apdrauda
204 North Broad Street, Philadelphia 2, Pa.
Telefonas RIT 7726

WILLIAM PASCHALL
718 Callowhill Street,
PHILADELPHIA 23, PA
Vienas iš didžiausių mėsos sandėlių Philadelphijoje.
Mes pristatome mėsą ligoninėms, restoranams ir kitoms vietoms
Telefonai:
Main 7626 Lom. 0677
" 7458 " 2293

JOCKE'S TAVERN
John Tunaitis Jr., Sav.
Vynas, Likeriai ir Alus
Woodland Ave. and 56th St.
PHILADELPHIA, PA.

Antano Kamantausko
UŽEIGOJE
Puikus vynas, likeriai ir alus
1505 South 2nd Street
PHILADELPHIA, PA.

GREENWAY INN
Albertas Tribulas, sav.
Gardus alus. Geri likeriai ir vynas. Puikūs užkandžiai.
2101 South 65th Street
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Saragtoga 9824

NED'S PHARMACY
VAISTINĖ
M. Nadzinskienė, sav.
Mascher Street at Cambria
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Nebraska 9385-6

M. J. DEKSNIS
Vyriškų ir moteriškų rūbų siuvėjas
VALO IR TAISO
554 North 5th Street
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 0730

JONAS TUNAITIS
MALONI LIETUVIŠKA UŽEIGA
301 W. SUSQUEHANNA AVE.,
Philadelphia, Pa.
Tel.: REG. 63555

WOODLAND CAFE
B. J. TRIBULAS, sav.
63rd St. at Woodland Avenue,
PHILADELPHIA, PA.
Telefonas: Saratoga 9656
West 4117

Lietuviška Užeiga
Antanas Miežis, sav.
2207 North 2nd Street
PHILADELPHIA, PA.

Merkelio Kepykla
LIETUVIŠKA DUONA
J. V. Jakštys, sav.
1315 South 2nd Street
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Howard 4032

ANTHONY MARTIN
RESTORANAS IR BARAS
3759 N. 7-th Street,
PHILADELPHIA, PA.

Leo and Vickie's Cafe
Leo ir Viktorija Kondrotai, sav.
1700 S. Water Street
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Howard 7043

Lietuviškas restoranas
Vynas, likeriai ir alus
Gardūs užkandžiai
Elzbieta Plakienė, sav.
2100 N. 6th St., Philadelphia, Pa

Lietuviškas Restoranas
Stasys Zvigaitis, sav.
Likeriai, Vynas ir Alus
5424-26 Woodland Avenue
PHILADELPHIA, PA.

WILLIAM VALAITIS
Visokeriopas automobilių taisymas
1730-2 E. Moyamensing Avenue
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Howard 0896

Lietuviška Užeiga
Juozas Valones, sav.
5300 Tacony Street
PHILADELPHIA, PA.

BILL & AL'S CAFE
A. Rinkus ir V. Vinickas, sav.
S.E. Kampas
Cumberland & Sydenham Sts.
PHILADELPHIA, PA.

ANTHONY WASKES
RESTORANAS
Įvairios rūšies valgiai ir gėrimai
3904 FRANKFORD AVE.
PHILADELPHIA, PA.
Tel.: DEL. 5220

Lietuvių Naujienos
Mėnesinis žurnalas $1.00 metams
332 North 6-th Street
Philadelphia, Pa.

Kaunas Baking Co.
Lietuviška duona — tortai vestuvėms
PRISTATOMA Į NAMUS
304 OLIVIA STREET,
McKEES ROCK, PA.

A. Karvelio Užeiga
Likeriai—Vynas—Alus
North East kampas
Frankford ir Girard Avenues
PHILADELPHIA, PA.

PETER DAVIDONIS
LIKERIAI—VYNAS—ALUS
2327 Brown Street
PHILADELPHIA, PA.

ANTANAS DEGUTIS
Vynas—Alus—Likeriai
2600 North 29th Street
PHILADELPHIA, PA.

VASAROTOJŲ ROJUS
BLUE WATER MANOR
Puiki vieta vasaros atostogoms Adirondack kalnuose prie Lake George. Moderniški kambariai ir kabinos. Geras valgis Teniso ir badmintono kurortai, valtelės ir vandeniniai dviračiai, ping pong ir kitokios sporto pramogos.
Kainos nuo $40.00 į savaitę.
Vietas rezervuokite iš anksto. Rašykite:
MISS ELLEN SLIVYNAS
Bolton Road, Diamondpoint, N. Y.

DOMININKAS SLIVYNAS
DVIEJŲ UŽEIGŲ SAVININKAS.
Vedėjas KAZIMIERAS SLIVYNAS
JOHN PLACE
412 So. 54th Street,
Philadelphia, Pa.
JEWELS CAFE
58 Main Street,
Darby, Pa.

SPOKAS ELECTRIC
Amelija A. Spokas-Arbašauskaitė, sav.
G.E., Zenith, RCA, Philco ir Emerson Radio priimtuvai. Electrolux ir General Electric geso ir elektros šaldytuvai.
Didžiausias pasirinkimas elektros lempų, įvairių dovanų.
RADIO TAISYMAS — ELEKTROS KONTRAKTAVIMAS
5021-23 Baltimore Avenue Philadelphia, Pa.

PETE'S CAFE
VYNAS — LIKERIAI — ALUS
Petras Tamulis, sav.
1801 NO. 13th STREET, PHILADELPHIA, PA
Tel. Poplar 9767

FRANKFORD & COMLY
Service Station
J. J. J. MATULIS, savininkas
Taiso automobilius ir sunkvežimius. Parduoda ir sutvarko baterijas ir padangas. Automobilius plauja, lubrikuoja.
Patogu sustoti važiuojant keliu N. 3.
6001-09 Frankford Avenue Philadelphia, Pa.
Telefonas Jefferson 9758

BACH'S
BEAUTY SALON
1200 E. Cheltenham Avenue
Philadelphia, Pa.
Tel. Delaware 7070

DAPŠIS CAFE
LIETUVIŠKA UŽEIGA
Pasirinkimui vynai, likeriai ir alus. Gardus namuose gamintas valgis.
Patogu privažiuoti iš No. Phila. ir Redding St. stočių.
1327 W. SOMERSET ST., PHILADELPHIA, PA.

LIŪDESIO VALANDOJE KREIPKITĖS
MEDARDAS UŽUMECKIS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
Šaukiamas važiuoja ir užmiesčius. Garbingai, įspūdingai ir simpatingai laidotuvėse patarnauja.
300 WHARTON ST., PHILADELPHIA 47, PA.
Telef. HOWard 1529.

JUOZAS KAVALIAUSKAS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
Licensed Penna and New Jersey
1601-03 SO. 2-nd STREET, PHILADELPHIA, PA
Tel.: DEW 5136

CHARLES J. ROMAN
(RAMANAUSKAS)
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
1113 MT. VERNON ST., PHILADELPHIA, PA
Telefonas Poplar 4110
Moderniška laidojimo įstaiga: didelė graži koplyčia erdvi salė su baru, pakeleivingiems suteikiama nakvynė — viskas nemokamai.
Nelaimės valandą kreipkitės į mūsų įstaigą, dieną ar naktį — mes visados pasirengę jums suteikti geriausią patarnavimą.

VIENYBĖ
412 Bedford Avenue,
Brooklyn, N. Y.

Maskva ir Peronas

Jau kuris laikas, kai tarp Maskvos ir Buenos Aires vedamos ekonominės derybos.

Dabar klausimas, kodėl sovietai flirtuoja su tais, kuriuos mūsiškiai — Jimmy Byrnes su Spruille Bradenu — vadina fašistais?

Juk tik vakar pulkininkas Peronas buvo lyginamas generalisimui Francui...

Kodėl Maskva nepakęsdama Ispanijos Franco, taip laižosi Argentinos Peronui?

Kaip čia atsitiko, kad Peronas staiga pasidarė mažesnis fašistas, negu Franco?

Ar tai ne panašu į praeito karo išvakares, kai sovietai tarėsi su anglais ir prancūzais, bet... susitarė su vokiečiais?

Tai, vadinas, "politika." Tai tipiška Kremlio politika.

Tik atsiminkite, kaip sovietai pasielgė su Suomija, Lenkija ir Balkanais...

Tik atsiminkite, kaip Maskva pasielgė su Pabaltijo valstybėmis...

Sovietų metodai, išbandyti Europoje ir Azijoje, dabar jau vykdomi ir Amerikoje.

Paskola Prancūzijai

Po vienuolikos savaičių derybų Washingtone, Jungtinės Valstybės sutiko paskolinti Pranecūzijai vieną bilijoną tris šimtus septyniasdešimts milijonų dolerių.

Tai gana didelė suma. Kokia nauda iš to bus Amerikai?

Pasirodo, kad už šį kreditą, tarp daugelio kitų prekybos dalykų, Amerikai leista naudotis tam tikromis, pačių amerikiečių įrengtomis, karinėmis bazėmis prancūzų teritorijoje.

Bet, svarbiausia, šia paskola turėta tikslo Pranecūzijos simpatijas nukreipti nuo Maskvos.

Štai kodėl visa tai buvo paskelbta keturiomis dienomis prieš visuotinius Prancūzijos rinkimus...

Ką tai reiškia?

Edward R. Stettinius, Jr., kaip žinoma, šiomis dienomis pasitraukė iš pareigų, kurias jis ėjo, kaipo Jungtinių Valstybių atstovas Jungtinėse Tautose.

Ką tai reiškia? Juk Stettinius buvo vienas iš svarbiausių figūrų San Francisco konferencijoje, kur gimė Jungtinės Tautos. Faktinai, jis yra vienas iš Jungtinių Tautų čarterio autorių.

Vargiai, ar galima patikėti tuo, kad 45 metų amžiaus vyro sveikata staiga būtų sunegalėjusi.

Ar tik ši Stettiniaus "diplomatinė liga" nėra susijusi su bendru Jungtinių Tautų diagnozu?

Be laiko pražilęs Amerikos diplomatas, matyt, įsitikino, kad "iš tų šiaudų nebus grūdų."

Bomba ir spinduliai

Kadaise Clemencau yra pasakęs: "karas per daug rimtas dalykas, kad jį būtų galima pavesti vieniems kariams."

Panašiai, matyt, galvojo ir JAV Senato nariai, priimdami bilių, pagal kurį atominės energijos kontrolė turėtų būti civilinių žmonių rankose.

Kaip su šiuo bilium bus pasielgta Atstovų Rūmuose, dar nežinoma. Bet faktas lieka faktu, kad kai legislatūroje debatuojama atominės energijos klausimas, tai visodos turime mityje atominė bomba.

Gerai informuoti asmenys tvirtina, kad atominės energijos tyrinėjimo lenktynėse Jungtinės Valstybės dar kartą yra "sumušusios" Sovietų Rusiją.

Pavyzdžiui, Drew Pearson tvirtina, kad, po ilgų tyrinėjimų, pagaliau, Amerikoje esą išrasta vadinami kosminiai spinduliai, kuriais atominė bomba paverčiama nepavojinga.

Vadinas, Amerika turi ne tik ginklą, bet ir priemonę jam atsiginti.

Aistija, ruoškis ginti gyvybę!

Rašo ALGIS DAUJĖNAS, Vienybės korespondentas Europoje

Karui su Vokietija pasibaigus, jau kelis kartus Amerikos, Anglijos, Rusijos ir siauresniu mastu Prancūzijos politikos vairuotojai buvo susirinkę aptarti "būsimą taiką" Europoje. Tas uždavinys ligi šiol jiems, kaip žinoma, gerokai nesisekė. Bet laivelis ,nors ir be irklų, vis dėlto po trupučiuką plaukia į "taikos uostą."

Keturi didieji dar neišdrįsta spręsti visos Europos klausimų. Jie vis dar gana nevaisingai tebesiūpinėja apie taikos sutarti su Italija, Suomija ir Balkanų valstybėmis. Vokietijos reikalas vis dar tebepaliekamas ateičiai.

NEMAIŠYKIME DVIEJŲ DALYKŲ

Lietuviai, kurie tiek Europoje, tiek Amerikoje labiausiai domisi, kaip ir kada laukiamoje taikos konferencijoje bus paliestas Lietuvos klausimas, atrodo, vis dar savo mintyse tebesipainija. Daugelis manė ir gal tebemano, jog Lietuvai iškelti savo reikalavimus turėjo susidaryti proga per taikos konferenciją Paryžiuje, kuri turėjo įvykti š. m. gegužės 1 dieną. Taip, čia turėjo dalyvauti 21 sąjunginė valstybė. Bet tai nebūtų buvusi jokia visuotinė taikos konferencija. Jos tikslas būtų buvęs tik užtvirtinti keturių didžiųjų paruoštas sutartis su Italija, Suomija ir Balkanais, — jei "didiesiems" iš anksto tarpusavy būtų pavykę susitarti. Lietuvos ir kitiems Rytų Europos klausimams iškelti čia tikrai nebūtų buvę vietos. Jų nenumatė jokia dienotvarkė. Juos iškelti stačiai būtų buvę draudžiama...

Ir kai dabar, birželio 15 ar 17 dieną keturių didžiųjų konferencija vėl susirinks Paryžiuje tęsti savo nevaisingų derybų, tai pirmiausia ji kalbės, arba tik apie klausimus, kurie vis dar mūsų neliečia, arba kur mums nesuteikiama progų dalyvauti savo reikalavimais. Ir jei šaukiamoji 21 valstybės konferencija nepraplės savo dienotvarkės, tai tos progos vis dar nebus.

Taigi, nemaišykime taikos konferencijos, kuri užtvirtins sutartis su Italija, Suomija ir Balkanų vaistybėmis, su ta būsima, bet dar neaiškia taikos konferencija, kuri turės sureguliuoti visus pokarinės Europos reikalus...

VOKIETIJOS SIENŲ KLAUSIMAS

Taip jau likimas lėmė, kad Lietuvos klausimas negalės būti nutylimas tada, kai teks galutinai spręsti visos Vokietijos sienų klausimą.

Šiandien dar sunku atspėti, ar per keturių didžiųjų konferencijos tęsinį Paryžiuje pavyks ar nepavyks iš mirties taško išjudinti Vokietijos klausimą. Ligi šiol juo aktyviai tesidomėjo tik prancūzai, kurie nori gauti Saaro kraštą ir atkirsti nuo Vokietijos Ruhro sritį.

Per Paryžiaus konferenciją šis tas paaiškėjo Anglijos pažiūroje į Vokietijos sienų klausimą. Pasirodė, kad Anglija neketina dalimis nagrinėti atskirų Vokietijos gabalų atplėšimo ir t. t. Pagal anglų nusistatymą, Vokietijos klausimas turės būti sprendžiamas visumoje. Tiek Vakarų, tiek rytų sienos tiek visi kiti ūkiniai ir politiniai klausimai. Vadinasi, nei naujos Lenkijos vakarų sienos, nei Karaliaučiaus ir dalies Rytprūsių priskyrimas Rusijai nelaikomas galutiniu ir nepakeičiamu dalyku, kaip tat pabrėžė ir pernykštė Postdamo su tartis. Su ta anglų nuomone teks ir kitiems skaitytis.

Taigi, mūsų bylai neišvengiamai ateis proga, ir gal jau paskutinė, tada, kai iš visų pusių bus pradėtas nagrinėti Vokietijos sienų klausimas.Tada reikės galutinai pasisakyti dėl Karaliaučiaus, dėl Rytprūsių, dėl Klaipėdos krašto senosios konvencijos atstatymo arba dėl naujo judrinio ir politinio Klaipėdos statuto sureguliavimo. Taigi, visokiu atveju čia Lietuvos klausimas turės atsistoti.

Galimas dalykas, kad Vokietijos problemos nagrinėti bus nutarta sušaukti atskira konferencija. Gal būt, kad keturi didieji Paryžiuj ras kokį kitą būdą. Gal tuo tarpu dar ir visai nieko gero nesuras. Bet aišku yra, kad vieną dieną ateis eilė ir tam reikalui, ir vienokiu ar kitokiu būdu neišvengiamai prie jos bus prieita.

REIKIA PASIRUOŠTI

Vadinasi mūsų likimo valanda vieną dieną tikrai išmuš. Tada tai turės nuskambėti mūsų balsas, o jam paremti turės būti sumobilizuotos visos mūsų pajėgos. Juokauti ir plepėti čia nebebus galima. Bus pastatytas mūsų gyvybės ar mirties klausimas. Kol yra lietuvių, trokštančių savo šaliai laisvės, niekas nei mūsų teisės, nei mūsų tautos nužudyti negali. Bet "didieji," t. y. gali mus palaidoti formaliai, laikyti "išnykusiais," t. y. užtvirtinti Rusijos sienas Rytuose ir taip paruošti naują "taikingos, demokratinės Europos žemėlapį..."

Jau daug kartų mano keltas klausimas, kad mes turime budėti ir iš visų pajėgų laikui išanksto posiruošti tai valandai. Turime suburti visas mūsų pajėgas, aiškiai nusistatyti ir susitarti, kas ir kaip taikos konferencijoje gins mūsų bylą, kas atstovaus mūsų tautą ir valstybę. Mūsų teisė ir mūsų politikos linija aiški. Jai pravesti reikia geros organizacijos, tinkamų žmonių ir pakankamai lėšų.

Mes visur sutiksime sunkiausių kliūčių, grasinimų, pavojų. Visa tai turime nugalėti. Turime skubiai baigti aiškintis, kas mums dar skaldo, kur mūsų pažiūros nesutinka, — rasti vienybę, pasiduoti tautinei disciplinai, surasti lėšų ir kitų priemonių išlaikyti mūsų reprezentatams ir mūsų bylos propagandai. Tai nėra menki uždaviniai. Ir jei mes jiems nepasiruošime, nepasirodysime verti jų, tai tie, kurie spręs mūsų reikalą, taip pat gal pagalvos, jog mes, matyt, jau nebesame verti nepriklausomybės, ir laisvės, jei jos ginti nebemokame ir nebegalime.

AISTIJA IŠ VIENO!

Mažai lietuvių tautai sunku susilyginti su kitomis — gausingesnėmis ir turtingesnėmis. Bet nepamirškime, kad spendžiant Vokietijos ir Rytų Europos klausimams, bus sprendžiamas ne vien mūsų likimas. Su Lietuvos likimu automatiškai spręsis Latvijos ir Estijos likimas.

Taigi, dar vieną kartą iš daugelio visų ryškumu iškyla svarba visų trijų Baltijos valstybių vieningumo ir pastangų bendrumo. Tos trys Baltijos valstybės, sudarančios senąją ir ateities Aistiją, turi ir turės bendrą kelią. Atskirai paėmus, jos mažos. Į vieną krūvą susijungusios, jos keliaropai padidins savo pajėgumą, svorį ir reikšmę. Jų laisvės gyvenimo balsas tada daug stipriau ir garsiau nuskambės.

Tuo tarpu iš tų trijų tautų geriausiai yra sugebėję politiškai susiorganizuoti lietuviai (nors toli gražu dar netobulai ir nepakankamai). Latviams ir estams sunkiau sekasi rasti vieningas politines vadovybes tiek emigracijoje, tiek namie. Vidaus rezistencija tėvynėje jų taip pat dar tebėra silpnesnė.

Mes, lietuviai, turime skatinti brolius latvius ir estus kuo skubiau susiburti, susivienyti, turėti vieningus ir vyriausius reprezentacijos organus. Visur išeivijoje ir tremtinių tarpe, kur drauge gyvename ar lengviau vieni kitus pasiekiame, artėti, jungtis, drauge veikti, drauge kovoti, bendrai informuoti. Ypač turėtų visur duoti pavyzdį mūsų trijų kraštų oficialiai ar neoficialiai veikią diplomatai atstovai. Taikos konferencijoje turime turėti jungtinę Aisčių federacijos atstovybę ir bendrą trijų sekcijų delegaciją.

Tai ne fantazija ir ne pasaka. Tai uždavinys, kurio žūt būt turime siekti ir pasiekti. Kada mūsų broliai, nieko negailėdami, tėvynėje kovoja ir kovą tebetęsia per visas okupacijas, mes turime įtempti kitas pajėgas ir sustiprinti trijulėje vienybėje.

Reikalas čia eina apie visos Aistijos gyvybę. Mus arba visus pasmerks baisiai vergijai, —arba visai laimėsime laisvę. Ne žodžiais, bet tik darbais!

Vilniaus ir Kauno gatvėse tamsu

Vilniaus ir Kauno gatvės vakarais ir naktimis labai menkai apšviečiamos. Taip pat ne visi gyventojai turi namuose šviesą ir tenkinasi savo darbo žibalinėmis "kaptilkomis." Teikiamoji elektros srovė labai silpna.

Vaikščioti dabar leidžiama visą naktį. Bet kadangi labai dažnai pasitaiko užpuolimų ir nužudymų, tai žmonės yra priversti sėdėti namie. Jei kas eina į teatrą ar kiną, tai stengiasi eiti būriais, tada saugiau.

Sakysim, Kaune, po spektaklio nakti išėjęs iš teatro, prie durų girdėti šauksmai: ponai, kas einat į Šančius? Draugai, kas su manim į Žaliakalnį, kas į Aleksotą? Mat, grįžti vienam į tuos tolesnius Kauno priemiesčius būtų labai pavojinga.

Apiplėšimus ir užpuldinėjimus atlikinėja dažniausiai raudonarmiečiai.

Vakar, šiandien ir rytoj

V. TYSLIAVIENĖ

DĖL LIETUVIŲ NAŠLAIČIŲ ĮSŪNIJIMO

BALF atsišaukimas padėti atvežti ar įsūnyti lietuvius našlaičius, kurie, prez. Trumano patvarkymu, iki birželio 30 d. turės progos atvykti į JAV, sukėlė didelį susidomėjimą Amerikos lietuviuose. Sprendžiant tik iš Vienybėje gautų paklausimų apie našlaičius, atrodo, kad tai vienas iš aktualiausių reikalų, kuriam tikrai nuoširdžiai, be ypatingos agitacijos, siūloma parama.

Beveik kiekvienu atveju atsiliepusioms šeimoms rūpi ne vien tik našlaičių pergabenimo išlaidų padengimas. Daugiau teiraujamasi apie jų įsūnijimą. Ir iš tikrųjų tokia proga, ypač bevaikėms poroms, surasti grynai lietuviško kraujo ir kilmės našlaitį — tetai ar beveik niekad nepasitaiko. Šiuo klausimu nemažiau domisi ir šeimos, kurios turi savų vaikų. Kąs myli vaikus ir turi galimumo našlaičiui suteikti progos užaugti šeimos židinyje, noriai registruojasi.

Našlaičio įsūnijimas gan artimas ir man asmeniškai. Norėdama patenkinti savo 6 metų amžiaus sūnų, norinti turėti sesutę, su kuria jis galėtų žaisti ir lietuviškai kalbėti, taip pat "rezervavau" vieną našlaitę.

Bet ar šis mano šeimos pageidavimas, kaip ir daugelio kitų užsiregistravusiųjų, bus patenkintas, tai jau kitas klausimas.

ATSARGIAU SU ŠIUO KLAUSIMU

Tame pačiame BALF atsišaukime įspėjama, kad "prityrusios labdaros darbe komisijos" svarstys lietuvių aplikacijas ir tars galutiną žodį kurios šeimos tinkamos, kurios ne...

Sutikti apmokėti našlaičiams kelionės išlaidas, jaustis tinkamais kandidatais ir turėti galimumo jį užauginti, kaip savo vaiką, toli gražu neužtenka,

Kadangi lietuviams našlaičiams afideivitus, suteikė "Catholic Committee for Refuges," tai, be abejonės, reiškia, kad katalikų priegiaudos juos globos ir turės sprendžiamąją teisę įsūnijimo atveju.

Čia ir teks susidurti su didžiausiais sunkumais, kadangi visų religinių grupių vadovaujamos priegiaudos nežiūrint ar tai būtų katalikų, protestonų ar žydų, laikosi griežtų ir ne visai suprantamų taisyklių.

Pavyzdžiui, našlaičio negali įsūnyti senesnio amžiaus sulaukusios poros. Tai yra bendra taisyklė, kurios laikosi visos priegiaudos.

Religinių grupių užlaikomos priegiaudos laikosi didelės drausmės tikėjimo atžvilgiu. Pavyzdžiui, katalikų tikėjimo našlaitį negali įsūnyti protestonų šeima ir priešingai. Būti kataliku tik iš vardo taip pat neužtenka. Reikia eiti į bažnyčią, išpažinties ir t. t. Statomi, maždaug, tokie pat klausimai, kaip kun. Končius reikalavo apie pabėgėlius Švedijoje... Jeigu tuos kvotimus aplikantas neišlaiko, tai suprantama ,kad jis nelaikomas "tinkamu" kandidatu į "tėvus..."

Išimtys daromos tik tiems, kurie priegiaudoms ar labdaros draugijoms gali suteikti stambią auką... Dėl to įtariama, kad priegiaudos iš viso nelabai noriai leidžia našlaičius įsūnyti, nes juo daugiau vaikų, juo daugiau aukų...

Apie šią nemalonią padėtį Cosmopolitan žurnale (balandžio numeryje) ir Readers Digest vėliausiame numeryje plačiai rašo žinoma rašytoja Pearl Buck, kuri užaugino kelis našlaičius. Priegiaudos namai pilni našlaičių, sako Pearl Buck, tuo tarpu tūkstančiai porų, kurios norėtų turėti vaikų beviltiškai ieško progų našlaičius įsūnyti.

Dėl to, rašo Pearl Buck, Amerikoje taip plačiai išsivystė "juodosios rinkos kūdikiai."

GAL BALF PLAČIAU PAAIŠKINS

BALF atsišaukimuose labai stipriai pabrėždama našlaičių pergabenimo išlaidų apmokėjimas. Bet būtų gerai tuo pačiu kartu plačiau paaiškinti ir kokias kvalifikacijas privalo turėti tos šeimos, kurios našlaičiams norėtų suteikti normalų gyvenimą. Ar "patyrusios labdaros darbe draugijos" sprendimuose turės balsą ir BALF vadovybė?

Jeigu lietuviai našlaičiai dėl tų komplikuotų taisyklių turės likti priegiaudose, tai jų likimu nėra kuo džiaugtis. Paprastai našlaičiai priegiaudose laikomi iki 17 metų amžiaus ir po to paleidžiami savo duonai užsidirbti. Daugelis jų atsiduria pataisos namuose, vėliau ir kalėjimuose.

Užsiregistravusiųjų eilėse, be to, yra šeimų, kurios Lietuvos našlaičių įsūnijimo galimumu džiaugiasi, neiyginant, savo vaiko belaukdami. Būtų perdaug žiauru, jeigu dėl kokių nors nenumatytų priežasčių jie nebūtų pripažinti "tinkamais..." Ir todėl tik iš anksto susipažinusios su reikalavimais, šeimos galėtų tinkamai apsispręsti, kad vėliau nereikėtų sielotis dėl neįsikūnijusių iliuzijų...

AKIMIRKOS

SOVIETIŠKI RINKIMAI

Dabar, kai įvairiose Europos valstybėse, net tose, kurias yra okupavę sovietai, vyksta rinkimai, tai įdomu prisiminti garsiuosius bolševikiškus rinkimus 1940 metų Lietuvoje.

Nepaisant to, kad balsavimas buvo privalomas ir į balsuotojų pasai buvo štampuojami, vis dėlto labai didelis lietuvių nuošimtis rinkimuose visai nedalyvavo. Daugumas moterėlių ir davatkų "balsavo" už šv. Antaną, Juozupą. Bet didžioji masė balsavo už garsųjį Melchijorą Putelę, kuris, nelyginant Tarzanas Vienybėje, tada buvo labai pagarsėjęs per Lietuvos Aidą.

Žmonės galvojo, kad biedno pensininko Putelės ir komunistai nepalaikys liaudies priešu, todėl drąsiai nusprendė už jį balsuoti.

Vėliau patys sovietų deputatai ir "balsavimų kontrolės" viršininkai viešai patvirtino, kad Melchijoras Putelė daugelyje rinkimų apygardų surinko nuo 20 ligi 40 nuošimčių balsų.

Taigi, jis neabejotinai buvo išrinktas į garsųjį Liaudies Seimą, kaip atstovas, nuominaliai gavęs daugiausia balsų.

Ir kai tas Seimas balsavo Lietuvos "prisijungimą" prie Rusijos, tai, "už" balsavo (balso neišduodami) visi atstovai, — tik vienas Melchijoras Putelė susilaikė...

Taip jis, garbingai pasižymėdamas, įėjo į sovietiškų rinkimų istoriją Lietuvoje.

***

Šių metų pradžioje įvykę Sovietų Rusijos rinkimai, kaip žinoma, buvo daug demokratiškesni.

Nors ir viename sąraše, bet oficialiai ėjo dvi skirtingos kandidatų kategorijos: komunistų partijos nariai ir — bepartyviai komunistai...

Pavyzdžiui, laikraščiai rašė apie tokius skirtingų grupių plakatus su obalsiais, iškabintus fabrikuose ir kolchozuose:

Pirmas plakatas:

— Mužike! gana vienos partijos viešpatavimo! Balsuok tik už bepartyvių komunistų grupę su maršalu Stalinu priešaky!

Antras plakatas:

— Piliečiai! Nė vieno balso liaudies priešams! Balsuokit tik už išbandytus komunistų partijos kandidatus su draugu Stalinu priešaky!

Taip ėjo, praėjo ir vis eis demokratiškiausi sovietiški rinkimai.Iš šimto rinkikų visur balsavo 99½ žmonių.

Vadinasi, nebalsavo tik tas, iš kurio buvo likę tik pusė žmogaus. Tai yra — arba su išsukinėtomis kojomis, arba su nupiauta galva.

Aišku, tai buvo nežymus liaudies priešų likučiai...

V. J. Alvitas

APIE BŪSIMĄ LIETUVĄ...

LIETUVA BUS SOCIALISTIŠKA RESPUBLIKA

—Ieškokite tik Dangaus Karalystės, o visa kita jums bus duota! — šitaip sakoma Evangelijoje.

— Ieškokite tik Demokratijos, o visa kita pasidarys gerai savaime! — taip kalba daugelis demokratijos entuziastų.

Kaip jau matėme, dėl būsimosios Lietuvos demokratiškumo niekas nekelia jokių abejojojimų. Jai reikia būti demokratiškai, ji galės būti demokratiška, ir ji bus patenkinta nauja demokratiška tvarka, jei gu mūsų politikuojantieji žmonės pasistengs rimtai surikiuoti savo eiles.

Bet to dar maža. Yra dar svarbesnis dalykas už pliką, formalų demokratiškumą (neišsigąskite ir nesipiktinkite uolieji demokratijos apaštalai!). Reikia, kad būsimosios Lietuvos santvarka būtų ne tik demokratiška, bet ir socialistiška, tai nereiškia, kad būtinai socialistiška... Socialistiška, tai reiškia bendruomeniška, tai reiškia tokią santvarką, kur kiekvienas žmogus, kiekvienas pilietis yra lygiateisis bendruomenės narys, o ne palaidas egoistas, ir ne likimo valiai paliktas bėdžius... Tai reiškia, kad bendruomenės organizacijos tikslas yra sudaryti kuo daugiau patogumo kiekvienam jos nariui pačiam kurti savo gerovę, sukliudyti paskiriems bendruomenės nariams tą tvarką išnaudoti egoistiškai vien sau, kitus nuskriaudžiant, ir pagelbėti atsistoti ant kojų kiekvienam tam, kas per nelaimę bus suklupęs. Tikros sociališkos bendruomenės pagrindas yra savitarpinė pagalba ir savitarpinis pasiaukojimas, o ne egoistiška paskirų asmenų, ar paskirų klasių kova prieš kitus asmenis ar klases.

Jeigu norite pamatyti tikrą socialistišką santykių pavyzdį, tai neieškokite jo dideliuose miestuose, milžiniškose kapitalistinėse įmonėse, o eikite į Lietuvos ūkininko trobą, prisižiūrėkite į gyvenimą ten, kaip ten buvo per daugelį metų ligi dabartinių suiručių. Ten galėjai matyti, kad ir ūkininkas ir jo šeima ir visi samdiniai vienu metu kelia, vienu metu gula, vienodai dėvi ir prie vieno stalo tuos pačius blynus valgo tame pačiame padaže dažydami. Sekmadienį, kai šeimynos dalis išvažiuoja į bažnyčią, namų prižiūrėti ir galvijų šerti vieną kartą teikia samdinys, kitą kartą pats ūkininkas — iš eilės, o sekmadienio vakarais ūkininkas samdinį, kaip jaunesnį, visada išleis į vakaruškas. Ir samdinys ,jei dažniau išeina į vakaruškas, tai pasiūlo dalį darbų atlikti prieš išeidamas, ar pasistengia anksčiau ateiti. Toki santykiai yra tikrai socialūs! Tiesa, ne kiekvienas ūkininkas esti idealus savo samdiniams ,juo labiau ne kiekvienas samdinys yra pakankamai rūpestingas ir sąžiningas savo pareigose. Bet nei kiti ūkininkai nei kiti samdiniai tokių neskaito pavyzdingais. Koki santykiai turi būti, visi labai gerai supranta.

Šitokia sugyvenimo nuotaika turėtų ir galėtų būti realizuota visose gyvenimo srityse ir visuose sluoksniuose, lygiai kaime, lygiai mieste. Ir tai nėra negalimas dalykas. Tą jau žinome iš patyrimo, kadangi Lietuvoje net tais keikiamaisiais nedemokratiniais laikais šiuo atžvilgiu buvo gana toli pažengta. Kai pasižiūri dabar, dėl kokių dalykų socialistinėje srityje tebekovojama, tebesiginčijama, tai net nuostabu: juk daugelis tų dalykų Lietuvoje jau buvo realizuota, dėl kurių tikriausi demokratiški kraštai dar tik dabar sielojasi! Kodėl. Todėl, kad socialistiškas bendruomeniškas solidarumas lietuviams įgimtas, jis glūdi lietuvių būdo gilumoj. Lygiai kapitalistinis egoizmas, lygiai klasinė neapykanta, kiek jie Lietuvoje pasireiškė, tai tik atnešti niai reiškiniai.

Atkurdami būsimą Lietuvą stengsimės nebeūgdyti nei vienos iš tų egoizmo rūšių, o savo santykių pagrindan dėsime lietuviškąjį socialinį solidarumą!

Dr. K. Vingėla.

MINTYS

Gyvenimo litanijos — saldžios meilės ir dėkingumo pareigos.

Gyvenimo sakramentinės liturgijos — labdaros džiaugsmas.

Astronomija — begalinių skliautų harmonijos mokslas.

V. J. B.

Vinco Krėvės tragedija

Rašo J. V., Vienybės bendradarbis Europoje

(Tęsinys)

Krėvė pamatė, kad kultūrbolševizmas jį prigavo ir panoro jį išnaudoti, kaip įrankį. Sprendžiamomis savaitėmis jis tuo įrankiu sutiko būti, nors ir raivydamasis.

Rusai prigavo ir didžiąją lietuvių komunistų dalį, — tuos, kurie tikėjo, Stalino armijų palaikomi, statysią socializmą nepriklausomoj Lietuvoj. Nemaža lietuvių simpatikų komunizmui — po to atkrito nuo okupantų batlaižių gaujos.

Po pusmečio, gal net po mėnesio buvo laikomas sprendžiamas moralės egzaminas: niekšybė ligi galo, ar atsitraukimas nuo komunizmo ir kultūrbolševizmo. Krėvė etapų etapais ėmė nuo jo trauktis. Kiti pasekė vėliau. Kaikurie itin vėliau, bet vis dėlto pasekė.

Paleckis, Cvirka, Korsakas, Venclova, Sal. Neris, Liūdas Gira ir eilė smulkesnių nuėjo su niekšais ir Tėvynės išdavikais. Alpdami, girtuokliaudami, frazėmis svaigindamiesi, košmarus samprotaudami, jie galų gale apsisprendė galutinai išsiparduoti. lietuvio žmogaus ir piliečio sąmonės likučius.

Įvyko pasiskirstymas: — šiapus ar anapus, barikadų? Vis dėlto šiandien Krėvė liko — šiapus!..

LIETUVIO TRAGEDIJA

Krėvės likimas tai ne jo vieno, o šimtų ir tūkstančių mūsų tautiečių panaši tragedija.

Tik Krėvė čia gali būti kaip simbolis ir kaip ypatingai ryškus atvejis. Jo likimas — toli gražu ne kasdieninis ir ne eilinio lietuvio, bet žymaus rašytojo ir net dar nepriklausomos Lietuvos (bent ant popierio) ministro pirmininko. Per Krėvės asmenį ir jo likimą čia ryškiausiai persisviečia ištisos ir labai tragiškos visos lietuvių tautos gyvenimo tarpas, arba fragmentas.

Okupavus mūsų kraštą ir čia atnešus tikrai laukinius ir šetoniškus metodus bei papročius buvo sulaužyti arba paliūžo daug šiaipjau gerų ir švarių lietuviškų asmenybių. Atskiras as muo pasidarė tik pūkas, įsiutusios audros viesulų blaškomas. Užgulęs dramblys pavienį žmogų, kaip kirminą, galėjo sutriuškinti, ir daug sutriuškino.

Visa eilė gerų žmonių susikompromitavo, morališkai išsižagino, ir į šunkelius pasuko, ne vienas dėlto per giliai įsipainiojo, žuvo savo tautai, arba ir fiziškai žuvo, — o tuo tarpu, Lietuvai laisvai esant, okupacijų neišgyvenus, daugelis iš tokių žmonių būtų likę gerais lietuviais ir piliečiais.

Tiesa, tie rūstūs laikotarpiai atskiria pelus nuo grūdų, visuomenę išvalo nuo parazitų ir menkavertės moralės žmonių. Bet tas "valymas" vis dėlto yra labai aklas. Ir jeigu būtų galima sudaryti tikslią statistiką, kažin tik ar ne daugiau žlugo arba žuvo pirmalakų, negu pasturlakų...

Krėvė savo vingiais skaudžiai pavaizdavo to laikotarpio daugelio lietuvių likimą. Galima guostis, kad jis vis dėlto iš pelkių takų išvingiavo, kad galutinai nepražuvo audroje, kad jis nors ir palaužtas, bet liko gyvas iš tarpo tų, kurie liūdnai klydo arba buvo žiauriai ir skaudžiai suklaidinti.

Visko netekti, su tremtinio lazda išklysti į šaltą pasaulį, bet lietuviu išlikti, — toks pagaliau daugelio tūkstančių lietuvių tremtinių likimas.

ŽMOGAUS TRAGEDIJA

Krėvės tragedija nemažiau skaudi, žiūrint grynai žmogiškai. Į amžiaus pabaigą, po tiekos darbų ir veikalų, netekti žemės po kojomis, būti išblokštam iš Tėvynės, nueiti ligi požeminių kabelių statybos vergo padėtyje, likti senatvėje benamiu valkata, kurio kratosi visos "humaniškos" tautos, net jeigu jos reprezentantuotų ir demokratijas, — tai nėra visai paprasta, ir tai nėra nė trupučio saldu...

Turėti tiek planų, svajonių ir troškimų, užsipelnyti ir būti gerbiamam, įnešti tokį sodrų indėlį į lietuvių tautos kultūrą, dirbti, kovoti, gero ir gražaus norėti ir nuslysti į šunkelius, būti graužiamam aistrų ir prieštaravimų, apsirikti, nusivilti, pasijusti prigautam, kentėti, nepasiduoti, aukotis..,— juk tai yra amžina ir bendražmogiška tragedija.

Ieškoti kelio atgal, atsiteisti, apsivalyti, išgirsti savo sąžinės ir savo tautos tikrąjį balsą, atsisakyti ir atsižadėti visko, bet likti žmogumi ir lietuviu, — tai juk kiekvieno doro tautiečio kelias.

Kiti neberado kelių prie savo tautos, gal jų nė nebeieškojo, — o Krėvė ieškojo ir rado. Taip neišmintingai ir neapdairiai sugaišęs kelis savo gero amžiaus metus, kartą priėjęs prie pat bedugnės kranto, bet išvydęs prarajoje vien gyvačių lizdus, išgirdęs vien raganų ir šiaudadūšių išgamų choro rėkavimus, Krėvė su pasibaisėjimu ėmė trauktis nuo jų. Ir jis šiandien nuo viso to yra tiek toli, kiek aplamai dar Maskvos ranka gali pasiekti Europoje lietuvį, kuris neišsižadėjo savo valstybės ir neatsi sakė nuo kovos atgauti savo tautai laisvę.

Ilgas, audringas amžius prabėgo, o priešais — tik ugniakuriai ir pelenai. Civilizacijos ir technikos triumfo amžius! Bet tu esi tik — suvargęs, išguitas, palieęgs, pasenęs, drebąs nuo šalčio ir dažnai nuo alkio displaced person... Ir tu esi vienos tautos didelis rašytojas...

RAŠYTOJO TRAGEDIJA

Vienos tautos rašytojas, jos literatūros klasikas, jos didingos praeities, žygių ir didvyrių dainius, atidengęs tos mažos tautos karžygiškumo dvasios gelmes ir pažėręs anos deiman tus dabarties vaikams...

Mes jau kartą minėjome be galo tragišką situaciją, kai rašytojas-autorius taip toli atskiria nuo savo veikalų herojų — personažų. Tai turi būti labai sunki drama kiekvienam rimtam tikrojo meno kūrėjui. Bačkinis agitatorėlis gali pasitenkinti herojizmo demagogija. Nulipęs nuo bačkos, jis gali jau stis neatsakingas už savo žodžius ir pasinerti gyvenimo mūgėje...

Bet rimtą rašytoją — kilnumas įpareigojo noblesse obige... Jis automatiškai tampa dosniu tautos vadu, jos sielos ir troškimų, charakteris ir dvasinių lobių formuotoju. Jam būtų per piga pasiaiškinti, kaip anam smulkios užkampio parapijos vulgariam klebonui:

— Klausykite, ką aš sakau, bet nežiūrėkite, ką aš darau...

Ką darė Dekonozovas "vyriausybės" metu ir po to,—nuolat lietuvių tautą įdėmiai sekė. Nebe taip buvo svarbu, ką jis tylomis sakė, bet svarbu buvo ką jis darė, bent, ką jis sakė, kas reikėtų daryti, — ne vien kitiems, bet kartą ir jam pačiam.

Deputatų mitingas buvo vėlybas ir nebereikšmingas "herojizmas." Tauta tai seniai žinojo, — daugiau žinojo ir daugiau savo rezistencijoj padarė. Tūkstančiai deportuotų ar atviroje kovoje kritusių aukų tai patvirtino!

Reikėjo didelio dainiaus toms kovoms įprasminti, meno vaizdais apsupiešti. Tauta pasigedo čia to rašytojo, kuris taip šauniai mokėjo apdainuoti senovės lietuvį karžygį. Dabartyje jis matė ir paskutiniame "Miglų" romane: menkystą, kvailumą, tuščią išsponėjimą, mizernas iliuzijas, kelią į žlugimą ir pražūtį... Nejaugi tai kūrėjo sielos atspindys? O toji dabartis juk teikė nemažesnių herojų, idividualiai paėmus, negu Šarūnas, Šviedrys, Konutas, Margis Vincukas...

Bet rašytojas nebepajėgė dabarties tikrovėje jų įžvelgti. Jis ėmė silpti, kaip menininkas, net ir tas, mizerijas vaizduodamas. Dviguba rašytojo tragedija!

BET NETEISKIME MENININKO!

Krėvės, kaip politiko, nebereikia mums teisti, — jį nuteisė patsai gyvenimas. Prie ko padėjo Lietuvą nuvesti kulturbolševizmas ir Krėvės Literatūros draugai, liudininkais yra visa pavergta lietuvių tauta ir ant Kremliaus bokšto pamauta Lietuvos valstybės nepriklau somybė...

Neteiskime jo ir kaip rašytojo! Kai Amerikos lietuvių laikraščiuose dabar neretai tenka matyti jo perspausdintus kūrinius, tai jų autoriaus vardas mums skamba ne taip, kaip kiti nemalonūs išgamų, išdavikų ar silpnabūdžių okupanto batlaižių vardai. Krėvės vardas mums tik tuoj primena tą didžią tragediją, kuri ištiko jį, kaip politiką, lietuvį, žmogų, rašytoją. Ji žadina mūsų atsiminimus, o galvoje sukelia eibes minčių. Su tuo vardu mums rišasi ištisos gražių ir sunkių, linksmų ir skaudžių, laimingų ir šiūrpą keliančių mūsų Tėvynės Lietuvos prabėgusių dienų rezginys...

Krėvės kūriniai, mūsų literatūrinė klasika, liko,—ir joks laikas, nei viesulai, nei audros jų negali išdildyti. Tie kūriniai gyveno ir gyvens. Jie buvo skirti Lietuvai, jie išreiškė tikrąją lietuvių tautos dvasią ir likimą. Ir jų autorius, po visų sąmasčių ir lūžių, pralaimėjimų ir improvizacijų, liko su mumis, su lietuviais, su savo tauta. Jis suprato savo žmogiškas klaidas, jis atidengė Tėvynės priešų apgavystes ir nusprendė viso savo gyvenimo kaina daugiau prie jų neprisidėti. Jis apsisprendė atsiskirti nuo jų, — nors reikėtų ir mirti ištrėmime... Jis niekad neapdainavo pavergimo ir okupacijos "grožio."

Tat jau yra daug! Ir tik už tai vėl nusitesia gija tarp autoriaus ir jo herojų, tarp rašytojo ir jo veikalų, kurie yra gražūs, stiprūs, kilnūs ir dideli. Neteiskime didelio rašytojo, kuris dabar ir pats yra susiliejęs su sukruvintos tautos kunu...

(Be galo įdomu, ką dabar apie Krėvę pasakys jo kultūrbolševikinės epochos didžiausias liaupsintojas Korsakas-Radžvilas? Ar dabar marksistinei kritikai Krėvė vėl bus pasidaręs silpnas, menkas, mažos išsigimusios buržuazijos ir degeneruotų šovinistinių klikų, supuvusios ir reakcinės romantikos rašytojėlis?.. Korsakas turės ap spręsti šį klausimą, nes, kaip girdėti, jis, nors ir niekad net igmnazijos nebaigęs, dabar esąs paskirtas Vilniaus universiteto literatūros "profesoriumi.").

KAS YRA TRAGEDIJA?

Ilgą Vinco Krėvės istoriją, daug ilgesnę, negu ją pradėdami pasakoti ketinome, mes pavadinome tragedija. Daugybę kartų vartojome tą žodį ir dabar baigdami pasakojimą, gal būt, per vėlai norime dar paklausti: — o kasgi yra tragedija?

Kiekvienas apsišvietęs žmogus tat gerai žino. O jei kas būtų pamiršęs ar negalėjęs plačiau apsišviesti, tas bus nekartą ši žodį girdėjęs, kai žiūrėjo teatre ar šiaip parengime koki rimtesnį vaidinimą.

Tragedija yra graikiškos kilmės žodis. Taip nuo senovės bu vo vaidinami scenoje vaidinami veikalai, kurie vaizduoja koki nors svarbų veikimą ar įvykius, kur dalyvauja įžymūs asmenys ir kovoja dėl vienokių ar kitokių aukštų, dažnai vienas kitam priešingų tiksių bei idealų. Tie žmonės yra stiprūs, pasiryžę, didelių vidaus aistrų deginami. Jų kova būna tiek atkakli ir žiauri, kad jie dažniausiai žūva ar, pralaimėję, patys nusižudo...

Vėlesniais laikais žodis tragedija buvo pradėtas vartoti ir nebe atitinkamiems scenos veikalams pavadinti, o ir betkuriam gyvenimo ar žmogaus atvejui apibudinti, kuris tik siejasi su didelėmis pastangomis, nepasisekusiais, pralaimėjimais, skausmais ir kentėjimais, ypač dvasinėje srityje.

Didžiausias tragedijos meno paslapčių žinovas senovės graikų mokslininkas Aristotelis aiškina, kad žiūrėdamas scenoje tragedijas, žiūrovas turi būtinai išgyventi baimės pasibaisėjimo ir taip pat užuojautos jausmus veikiantiems herojams. Per tai žiūrovo sieloje įvyksta tam tikras vidinis apsivalymas, arba kaip jis graikiškai vadina — katarzis. Tai yra būtinas kiekvienos tikros, geros tragedijos ypatumas ir jos. pasakytume, didžioji moralinė prasmė.

SU PASIBAISĖJIMU IR UŽUOJAUTA

Ir Vincas Krėvė yra parašęs gražių vertingų tragedijų. Dažnai minėjome Šarūną, galėtume dar paminėti Mindaugą bei keletą kitų dramatizuotų poemų.

Bet meniškai stipriausiu ir dramaturgiškai geriausiu Krėvės veikalu, turbūt, tektų laikyti jo Skirgaila. Tai puiki, tikrai šekspyriška tragedija, vienas iš tobuliausių lietuvių literatūros kūrinių. Ten pie šiama didelė dvasinė ir politinė Jogailos brolio ir Vytauto pusbrolio Skirgailos drama, kai šis gediminaitis trumpam laikui buvęs tapęs didžiuoju kunigaikščiu.

Skirgaila parašytas anam ka rui baigiantis, kai Krėvės literatūrinis pajėgumas buvo pilnai pražydėjęs ir gal net pasiekęs savo viršūnę. Kurį laiką veikalas su dideliu pasisekimu buvo vaidinamas Kauno valsty biniame dramos teatre.

Skirgailos tragedija, jo nelaiminga meilė ir jo dar nelaimingesnės politinės svajonės, pasibaigusios klaikiu lūžimu, žiūrovui kelia pasibaisėjimo kartu giljos žmogiškos užuojautos. Ir galiausiai žiūrovo sieloje įvyksta kažkoks apsivylimas, nuskraidrėjimas, šviesa ir viltis dėl liūdno ir sunkaus, bet gal galutinai beprasmingo žmogaus gyvenimo kelio šioje ašarų pakalnėje..,

Ir mes čia, pasakę nemaža karčių žodžių, nemaža skaudžių etapų nupiešę, — jie buvo reikalingi vardan nuogos teisybės ir gal dėl pavyzdžio ki tiems, — padėkim Vincui Krėvei, ši kartą nebe jo veikalų herojams, bet jam pačiam, padėkim išgyventi jo baisią tragediją taip, kaip rekomendavo senovės graikų išminčius, — su pasibaisėjimu, bet kartu ir su gilia žmogiška užuojauta...

Gal tada įvyks, ir tik tada įvyks visų mūsų sieloje tasai apsivalymas, tasai katarzis, dėl kurio žmogaus likimo tragedija pasidaro nebe tokia skaudi ir nebe taip beprasmiška...

(Pabaiga)

Poezija

TREMTINIO DALIA

Tu vis klausi manęs
Ir į kokias žemes
Ir į kokius mes plauksim krantus?
Atsakyti aš tau
Iki šiol negaliu,
Nes ir pats nežinau —
Nepažįstu kelių...

Tavo lūpos dažnai
Nusiskundžia liūdnai:
"Čia žvaigždelės plevena
kitokios...
ir dangus čia ne tas,
ir žemelė kita,
ir laukai ir miškai svetimi"...
Ašarėlių karčių
Aš dalužę jaučiu —
Suprantu, ko verki naktimis—

Balys Augustinas

Gestapo kalėjimuose

GABRIELIUS ŽEMKALNIS

Kiekvienas skambutis į bunkerį pereidavo per mane kaip elektros srovė ir aš pašokdavau pasiruošęs eiti į tardymą. Bet taip atėjo ir pietūs, o manęs niekas neišsaukė. "Nejaugi užmiršo?" galvojau. Neužilgo po pietų pasigirdo Cigleri o balsas: "Žemkalnis!" — "Trečia celė," atsakiau ir gerokai susijaudinęs atsistojau prie durų. Cigleris atrakino duris ir aš jau žengiau pro jas, bet staiga pamatau, kad jis man duoda į ranką pundelį baltinių ir stumia mane atgal į celę. Aš girdžiu kaip vėl braška užrakinama spyna, bet man tai — vistiek. Iš namų- Pirmasis ryšis! Aš stoviu vietoje kaip baisiausiai sukvailintas žmogus, kuris nežino ką daryti, bet manyje viskas verda iš džiaugsmo. Ir tik tada aš pajutau, kad toji celė yra tikrai permaža. Man norisi šokti ir dainuoti ir aš pusbalsiu užtraukiu: "Rodos, vėl gyvenam mes..." Taip, aš tikrai viską išlaikysiu! Iš esmės tie baltiniai tai mažas dalykas, bet kaip jie mane tada moraliai sustiprino, ir kaip laiku aš juos gavau! Peržiūrėjau viską, kas tuo momentu rišo mane su namais. Sudėjau viską į vieną krūvą ir norėjau apie tai papasakoti Valiuliui.

Atsigulęs ant narų stuktelėjau į sieną. Staiga vėl skambutis į bunkerį. Aišku, reikia palaukti, kol pavojus praeis. Tačiau per skylę su Jurgiu daugiau man kalbėtis neteko. Mano celės durys atsidaro ir jose vėl pasirodė Cigleris." "Pasiimk savo daiktus ir eik su manim." Paskubom susirenku turtą ir žvilgterėjęs į skylę, kuri jungė tokį trumpą laiką mane su Jurgiu, mintyse pasakiau: "Iki" Išėjus, Cigleris liepia palaukti koridoriuj ant suolo, o ten sėdėjusi vyrą nuveda į mano celę. Atsisėdau, bet, vos tik tą padariau, iš sargybos kambario išėjo Heltkė. Praeidamas pro mane jis sustojo:

— Tai atsistoti, kai eina vyresnysis, nenori?

Tylėdamas aš atsistojau.

— Išmokysiu aš tave disciplinos, tu prakeiktas šunsnuki!

Heltkė užsimojo ant manęs su kumsčiu ir nuo jo dvelkterėjo degtinės kvapas. Bet nemušė. Kodėl, sunku pasakyti, nes šiaip jis progos ką nors primušti, nepraleisdavo. Tuo tarpu atsirado ir Cigleris. Jis liepė man sekti jį ir mes išėjom iš bunkerio. Pakilom laiptais į pirmą aukštą, perėjom per visą namą ir vėl nusileidom apačion. Senieji bunkeriai. Ten, kur buvau nuvestas pačią pirmąją dieną. Cigleris pasižiūrėjo į kelias celes ir atrakino šeštą. Joje buvo du žmonės. Vienam iš jų liepė išeiti. Išėjo baisiai apdriskęs, nuskusta galva, jaunas, stambus, rusiško veido vyras. Vėliau sužinojau, kad tai buvo bolševikų parašiutininkas. Aš buvau įgrūstas jo vieton. Naujoji celė buvo maždaug 1,70 x 1,50 m. ploto. Aukštis apie 2 metrai. — Oras —baisus. Atrodė, kad jame būtų tiesiog kirvį pakabinti galima. Dienos šviesos ir čia nebuvo. Lemputė šviete koridoriuj. Tarpas tarp durų ir lubų buvo iš geležinių grotų. Pro tas grotas į celę įeidavo lemputės šviesa, o be to, atsistojus ant narų, buvo galima matyti koridoriu rių ir duris į jį. Pro grotas, iškišus veidrodėlį, koridorius buvo matyti iki galo.

Nesiryždamas atsisėdau ant baisiai nešvarių narų. Čia antklodžių jau nebuvo. Tik dabar pasižiūrėjau į savo naująjį celės draugą. Tai buvo neaukšto ūgio, maždaug 30 metų amžiaus, truputį praplikusia kakta ir maža barzdele, vyras. Dešinė jo ranka buvo sutvarstyta.

— Vladas, — prisistatė jis man. — Už ką pakliuvai?

— Už laisvės kovotojus. O pats?

— Už negryną rasę, — išgirdau gargaliuojantį atsakymą.

— Žydas?

— Pusiau. Motina žydė.

— Seniai sėdi?

— Šešta savaitė. Nuo Didžiojo Penktadienio.

— Pasiutęs reikalas!

"Taip ilgai," galvojau. "Nejaugi ir man teks tiek išsėdėti?"

Vėliau išsikalbėjau su juo daugiau. Jis pasakojo, kad yra baigęs ekonomiką Kauno universitete. Atradom ir bendrų pažįstamų. Esant Lietuvoj pirmąkart bolševikams, jis buvęs, berods, kiek atsimenu, poligrafijos tresto viršininkas ar jo pavaduotojas (Chaim Elin — Savickas). Atėjus vokiečiams, bėgo, bet nesuspėjo ir tik vėliau, per frontą, nusirupūžino į plačiąją tėvynę. Iš ten jis buvo atgal pasiųstas jau su uždaviniais: špionažu, sabotažu ir partizanų organizavimu. Buvęs vyr. leitenanto laipsnyje ir per radijo iš Maskvos, draugo Sniečkaus, buvo apdovanotas kažkokiais "Lenino barzdos" ar panašiais ordenais ir kitokiais atsižymėjimo ženklais. Jį išdavė vienas jo šoferis, kuris transportuodavo jam partizanus, ginklus, žydus ir kitokius panašius, gražius dalykus. Balandžio 6 dieną, kai jis nuėjo į sutartą susitikimo vietą, tenai jau jo laukė saugumo policijos valdininkai. Įvyko susišaudymas ir draugas Vladas, nors ir buvo sužeistas, vistiek bėgo, kol už kelių kvartalų Maironio gatvėj, įlindo į vieną rūsį. Namas buvo apsuptas ir viena kulka pataikiusi į liaudies sūnaus pistoletą, jį sudaužė. Yra įsakymas: "Nė vienas komunistas neturi teisės pasiduoti gyvas, arba, to negalint išvengti, neturi teisės pratarti nė vieno žodžio savo priešams." Draugas Vladas nutarė garbingai nusižudyti. Bet kaip gi tą įvykdyti? Juk pistoletas nebeveikia! Taip, bet kišenėj dar yra barzdai skusti peiliukas ir L. T. S. R. didvyris nutaria nusižudyti su šia priemone. Jis padaro du piūvius maždaug trijų centimetrų ilgio, kakle. Bet juk tas velniškai skauda ir, be to, nematyti kur piauni. Dar galima ko gero sau pasidaryti mirtiną piūvį arba gauti kokį kraujo užkrėtimą. Vladas atsisuko nuo minties persipiauti gerklę ir pradeda atsargiai piauti dešinę ranką, turbūt, galvodamas, kad gal netyčia artėjos ir neužkabins. Jis padarė rankoje keturiolika įpiovimų ir į rūsį įzvimbus dar vienai kulkai, pradėjo rėkti: "Nešaudykit, aš jau vistiek nusižudžiau!"

(Bus daugiau)

MANO SODE

Kas galį tart, kas gali man kalbėt,
Kad kriaušė ta ir toji obelis ne mano?—
Seneliai duobę iškasė ir diegą pasodino,
Kas metai seserys ir broliai žemę tam sode pureno.

Kai pralekia pavasaris pragiedrusiu dangum —
Kiekvieną medį apžiūriu ir seną sodo tvorą —
Čia mano juk ir pieva, ir žiedai, ir saulė,
Čia mano paukščiai randa savo porą...

Ak, o vaisių kiek ant paremtų šakų
(Kas turi sodą — žino kaip nuo to smagi krūtinė)!
Dėka saulės spinduliui ir vėjo gaiviojo sparnam —
Skynėjos graikščiosios aruodus man priskynė...

Nebijom rudenio, nebijom ir žiemos gruodų —
Giliai įleidom šaknį mes į savo krantą —
Atskrieja viesulai, pakyla sutemų vaiduokliai —
Ir vėl diena ugnim ir auksu mūs languosna krenta...

Kas gali tart, kas gali man kalbėt,
Kad erdvė ta ir toji platuma ne mano? —
Ak, Tu, tik vienas Tu, gali mane iš čia varyt, o Tėve,
Kurio valdžioj visi laukai, visi kalnai ir vandens tvano.

Stasys Santvaras

EIME

Lelijom žydi mano baltas langas,
O saulė deimantais jį papuošė apsčiai.
Prabėgantieji mirksiniai tokie brangūs, —
Duok savo ranką ir eime iš čia.

Eime, kur traukia mus gimtasis kraštas,
Kur girios tamsiosios bedugniais ežerais
Tarytum paslaptingais išrazgytais raštais
Pražydo pasakų viliojančiais žiedais...

Eime, kur sniegas ligi stogo kyla
Šiaudinio stogo grįčios apleistos,
Kur pirmą syk gyvenimas prabilo
Ir kur, gal būt, širdis man plakt nustos...

Alė Sidabraitė

AFORIZMAI

Tautos genijus, sąmojus ir dvasia sužinodami iš jo priežodžių.

Filosofija yra išmintis sielos akim. Filosofija — išminties meilė.

Karas — visų neteisėtumų šiūkšlynas.

Politika — visų krizių mokslas.

Meilė — kūrybos paskutinis įstatymas.

Pažinimas, tiesa, meilė, grožis, gėris ir tikėjimas teikia jėgos gyvybei. Linksmas juokas, kuris virpa širdy, ašaros, kurios drėkina sausą vidaus dykumą. Muzika, kuri gražina kudykistę. Malda, kuri atšaukia praeitį. Abejojimas, kuris verčia mus meditiuoti. Mirtis, kurios paslaptis gąsdina mus. Vargas, kuris verčia mus kautis. Rūpestis, kuris baigiasi pasitikėjime, — visa tai yra tikras mūsų tikrosios esybės maistas.

Spauda yra retorikos priešas, bet proto bičiulis. Kai spauda būna išminčių ir reformatorių atgarsis, ji dirba kilnų darbą. Kada ji būna maištingų cinikų atgarsis, ji tik maitina politinį sukilimą.

Tikros ir sveikos laikraščio žinios yra taip reikalingos kiekvienam mąstančiam žmogui, kaip ir ryto oras.

Kalbėk veiksmais. Laikas žodžiams praėjo. Tik darbai tepatenkina mus.

Gyvenimo vakaras atsineša savo lempą.

Meno tikslas — įčiepyti žmonėms gamtos meilę.

V. J. Budrikas

Apie liaudininkų ir tautininkų susijungimą

Praėjusių metų pabaigoje Amerikos lietuvių spaudoje pradėjo rodytis žinelių, jog Europoje kaikurie Lietuvos valstiečių liaudininkų ir tautininkų grupių veikėjai ruošią planus tų dviejų lietuviškų partijų susivienijimui.

Tam, kuris iš arčiau pažino tiek Neprikl. Lietuvos, tiek dabar lietuvių pabėgėlių sluogsniuose politines nuotaikas, iš karto buvo aišku, kad tos į viešumą išneštos žinelės buvo dar truputį perankstyvos. Antra vertus, kaikuriais atžvilgiais jos buvo gana netikslios ir neišreiškė visos tiesos.

Teisingi buvo tik iš pačios Europos atėję pranešimai jog Europoje (ir toli gražu ne vien Paryžiuje, kaip daugelio laikraščių netiksliai tvirtinta) eilė lietuvių visuomenės ir politikos veikėjų, priklaususių tautininkų ir kitoms grupėms, pradėjo ieškoti kelių ir būdų vidurio linkme apjungti perdaug susiskaldžiusios mūsų visuomenės politines grupes. Buvo galvojama apie Demokratinio Centro, Demokratines Partijas ar Lietuvių Demokratų Unijos kūrimą. Taigi, čia būta tik palaidos iniciatyvos iš atskirų asmenų ir dažnai atskirai veikiančių, bet nebūta jokio oficialaus liaudininkų ir tautininkų partijų susitarimo.

Privatinę iniciatyvą reikia skirti nuo oficialaus partijų nusistatymo, kuris dar niekur viešai nebuvo pareikštas. Taigi, čia reikia vengti perdėjimų ir iškraipymų.

NEBE NAUJAS DALYKAS

Šis pastarasis kaikurių buvusių tautininkų ir liaudininkų (ir tebesančių) mėginimas pasieškoti platesnio pagrindo suartinti vidurio srovėms, sumažinti mūsų partijų skaičių ar į vieną naują partiją sujungti kai kurias senąsias partijas, — jau nėra naujas dalykas.

Panašaus galvojimo žmonių Lietuvoje ne vienas radosi jau prieš keletą metų, ypač vokiečių okupacijos laikais. Bet tada stigo sąlygų viešiau pasireikšti.

Tų dviejų grupių susiartinimo minčių pasireikšdavo ir dar anksčiau. Nepamirština, kad liaudininkai su tautininkais ėjo susiblokavę į 1926 m. paskutinio demokratinio Lietuvos seimo rinkimus. Buvo kalbėta, kad liaudininkai tada padėjo tautininkams pravesti į seimą savo tris atstovus: A. Smetoną, A. Voldemarą ir kun. V. Mironą.

1926 m. žiemos perversmas ir vėliau tautininkų vardu vedamas režimas Lietuvoje liaudininkų ir tautininkų bendradarbiavimą labai skaudžiai sužalojo. Per tą laiką liaudininkų partija nebeturėjo sąlygų augti. Bet užtat tautininkų partija keleriopai sustiprėjo ir išsiaugino sau daug naujų žmonių.

Vistiek glaudus ir aktyvus liaudininkų žmonių su tautininkais bendradarbiavimas ekonominėje ypač kooperatinėje dirvoje ir kaikuriose politinėse įstaigose (praktiškai oficialiai liai skaitantis "opozicijoje") ir anuomet pakišdavo mintį: ar jau taip daug tos dvi srovės viena nuo kitos skiriasi? Ar negalėtų jos paieškoti ir surasti nuoširdaus bendradarbiavimo kelių?...

KUO SKYRĖSI?

Deja, A. Smetonos valdymo laikais tatai nebuvo įmanoma. Tiek anuomet tiek dabar taip turėtų pasakyti, kiekvienas objektyvus įvykių vertintojas. Tautininkams nebuvo priimtinas liaudininkų, ypač jų prieauglio (vėliau subolševikėjusio) "kairumas" ir eilė perdaug jau dogmatiškų "demokratijos" sąvokų (ir tam tikras dar užsilikęs rusiškų "narodninkų" raugas...). Dar daugiau liaudininkai rasdavo nepriimtinų dalykų tautininkuose, ypač jų organizuotame "seime" ar prezidento rinkimuose. O svarbiausią kliūtį sudarė prez. Smetonos asmuo, kuris neabejotinai visam tautininkų rėžimui įspaudė savo asmenišką žymę, su kuo betgi liaudininkų vadai niekad nebūtų ryžęsi sutikti.

Rašo **DR. J. PAJAUTA**
Vienybės bendradarbis Europoj

Taigi, pažiūrėję į praeitį, matome, jog nuomonės apie tų dviejų grupių susiartinimą negali būti laikomos nei visiškai naujos, nei labai keistos. Šiandien, visokiom sąlygom pasikeitus, jos galėtų būti ir labai rimtai svarstomos.

Europoje įdomu stebėti kalbas apie liaudininkų ir tautininkų susivienijimą. Abi tos grupės tuos klausimus gana palankiai svarsto, bet neskaitant pavienių asmenų privatinės iniciatyvos, partijos oficialiai žygių nedaro. Jos, matyt, svarsto "už" ir "prieš," delsia, skaičiuoja partnerio pliusus ir jo "griekus."

Kitos politinės grupės, atviraisakant, socialistai ir krikščionys demokratai iš šonų į tas piršlybas žiūri neva palankiai, šypsodamiesi. Bet iš tikrųjų, šiek tiek nervuodamiesi. Ypač katalikai, kurie įsitikinę sudarą gausiausią mūsų visuomenės sluogsnį, puikiai nujaučia, jog liaud. ir tautininkams susivienijus gali ateityje išaugti jiems per galingas ir per stiprus konkurentas...

Tačiau dėl viso to Europos lietuviuose nėra tokio plūdimosi, koks jau pasireiškė Amerikoje; pvz., per Bostono Keleivio puslapius. Europoje kaikurie žymūs socialdemokratai į liaud. — tautininkų vienybę žiūri netgi palankiai. O tuo tarpu Bostono socialistų organas vieną tokių iniciatorių grupelę išvadina "smetonininkais," "vol demarininkais", fašistuojančiais "eks-fašistais..."

Jei taip rašytų lietuv. maskolių spauda, būtų nenuostabu, — tai juk jos pareiga ir "stilius." Bet kad šitaip, neturėdamas nei tikslesnių informacijų ir visos padėties nenujausdamas, prapliumpia lietuviškai valstybiškai nusiteikęs Keleivis, — tai ir stebėtina ir skandalinga. Neįmanoma suprasti, ko jis taip plūstasi ir nervuojasi enkavedisto stiliumi ir išsigalvoja kvailas nesąmones, jog net voldemarininkų "suranda" Paryžiuje? Nejaugi Lietuvos demokratiškai liberališka grupė galėtų būti kuo pavojinga. Bostono socialistams?!

Žinoma, sunku išsigydyti nuo svaičiojimų, kada prie jų per dešimtmečius priprantama. Bet reikėtų bent stengtis...

KAS BUVO KLAIDINGA INFORMACIJOJE

Amerikos spaudos žinutėse apie "derybas" buvo minimi tik liaudininkų ir tautininkų partijų vardai. Reikia pabrėžti, kad kaip tik ši informacijos vieta yra iš esmės klaidinga. Klaidinga tuo, kad ji pasako tik dalį tiesos, o ir tą pačią dalį dar netiksliai pavadina "derybomis..."

Visai dovanotina, kad Amerikos spauda ir visuomenė, jau kelis metus nebeturėjusi ryšių su Lietuva, nė negalėjo žinoti ir plačiau įsivaizduoti, kaip per tą visą karo laiką pasikeitė tiek istorinis, tiek vidujinis dvasinis lietuvių tautos veidas. Gerokai pasiskeitė ir "partinis" galvojimas, ir "partinės" nuotaikos, o taipgi ir patys žmonės.

Savaime suprantama, kad Amerikos lietuviui daugiau stoja prieš akis senosios, buvusios prieškarinės Lietuvos politinių srovių, "didybės." Tame vaizde jam tautininkų arba liaudininkų partijos atrodo irgi senoviškai. Realybė betgi yra kita. Dėka kunigijos ir kaikurių inteligentų ryškesnį partinį bloką išlaikė nebent tik krikščionys demokratai. Gi laudininkai, tautininkai, kaip ir socialdemokratai per okupacijos ir karus taip išbarstė savo kadrus, tiek daug žmonių nustojo, organizacijos taip iširo, kad šiandien galima kalbėti nebent apie tų srovių išlikusias nuotaikas (o ne organizuotas "partijas"), apie tų nuotaikų besigrupuojančius žmones, susirenkančius pasikalbėti ir pasiginčyti prie vieno stalo.

Tai pasakytina apie lietuvius "partininkus" esančius emigracijoje. Bolševikų okupuotoje Lietuvoje ir to nėra. Ten nė vienam lietuviui partijos neberūpi, o tik Lietuvos laisvė ir paskiro lietuvio gyvybė. Tas lietuvis prakeiktų tuos "partijų" vadus, jei jis žinotų, kaip jie riejasi emigracijoje arba Amerikoje... Patikėkit!

NAUJOS JĖGOS

Kova už Lietuvos valstybės laisvę lietuvių tautoje išugdė naujų organizacijų, gausingesnių ir apčiuopiamai stipresnių už bet kurią buvusią senąją partiją. Toks idėalistų, ne prie žalio stalo piepančių, bet kovojančių ir tebekovojančių už Lietuvos išvadavimą, stambiausias sąjudis yra — Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga. Tai yra nepartinė, daugumoje jaunimo organizacija. Bet ta kovos organizacija yra drauge ir politinė, todėl ji irgi yra suinteresuota kai kurių buvusių mūsų politinių "partijų" sujungimu. Ji kaip tik palankiai pažiūrėjo į liaud. ir tautin. partijų susivienijimą, pati teisotai nusipelniusi sudaryti jų susivienijimo ašį.

Kas yra Laisvės Kovotojų Sąjunga, — plačiau kitą kartą.

Per ilgesnį laiką įsitikinusi, kad katalikiškoji srovė atkakliai nori išlaikyti savo senąjį veidą ir pati siekia suburti į vieną bloką visas gausias savo grupes ir "atžalas," Laisvės Kovotojų S-ga liovėsi domėtis tuo "sparnu." Ir priešingai, kaikurių liaudininkų ir tautininkų noras paieškoti naujo, kažkokio sveikesnio, protingesnio, bendresnio, pasikeitusioms gyvenimo sąlygoms tinkamesnio ir būsimai Lietuvai reikalingesnio, — kovotojus sudomino ir, kiek tai atitinka jų idealistiniams siekiniams, jie daugumoje palankiai žiūri į šį plėtojimąsi.

Giliau pagalvojus, aišku, kad savo naująja dvasia kovotojai kaip tik geriausiai tinka būti branduoliu ir ašimi tokio naujo sąjudžio. Bet, žinoma, nuo pačių liaudininkų ir tautininkų vadų priklausys, kaip jie supras ir vertins šią naujojo laiko dvasią, kiek jie pajėgs atsakyti fanatizmo, "rabinizmo," asmeniškų ambicijų ir kaip blaivai mokės pažiūrėti į naujos Lietuvos ateitį.

IKI PASIMATYMO

Kiek čia buvo pasakyta, gal dar nėra pilna tiesa. Bet ir sutrauktai kalbėdamas jūsų bendradarbis stengsis bešališkai atvaizduoti (kiek tai aplamai klystančiam žmogui įmanoma) Europos ir ypač Lietuvos visuomenių partiškai politinės naujausias nuotaikas. Jam atrodo, kad to viso nepažindamas amerikietis lietuvis negalėtų parinkti visiškai teisingų priemonių ir nukreipti savo galvojimus apie Lietuvą, kurios, kaip savo tėvų žemės, laisvę ir laimę jis nuolat rūpinasi ir sielojasi.

Mes negalime uždrausti, kad į Lietuvą ir jos visuomenę jūs žiūrėtumėt senomis akimis ir senais atsiminimais. Bet įspėjame, kad kai ateis laikas ją gyvomis akimis pamatyti, nenustebtumėt, — nes ją tada pamatysite labai ir labai kitoniška.

Turbūt, nereikia nė aiškinti, kaip mums visiems svarbu, kad jau nuo dabar ją pradėtumėt suprasti tokią, kokia ji yra ir bus. O praėjo tik septyni metai... Ir jei dar septyni praeitų? Tuomet... mes tikimės... iki pasimatymo — Vilniuje!

ĮSPŪDŽIAI IŠ BOLŠEVIKŲ FILMŲ

Neseniai Brooklyne man teko matyti "filmos iš Lietuvos."

Pradėsiu apie pačias filmas. Pradžioj buvo rodomos žydiškos Aartkino filmos "Soviet Lithuania" ir kitos, kurios buvo aiškinamos angliškai, vėliau — rusiškai. Tegu neužsigauna tie tautų ir rasių užtarytojai, nes filmos parašai pačioje pradžioje aiškiai pasako, kieno tas visas biznis. Bet kai kurių draugų, lietuviškų motinų gimdytų sąžinė matyt, dar ne galutinai užliūliuota, nes retkarčiais jie bando išlysti iš raudono kailio. Jie, gyvendami Amerikoje dar nepažįsta partinės disciplinos, todėl kvaršina savo komisarų galvas, teiraudamiesi kodėl tos filmos su rusiškais aiškinimais ir parašais. Draugas Mizara pertraukos metu paaiškina, kad tos filmos siuntinėjamos ir kitoms "draugiškoms" SSSR respublikoms — kirkizams, mongolams ir kitiems supažindinti. Bet draugas Mizara nepasako, kad tie kirkizai, bašlikai, mongolai ir kiti, tiek pat supranta rusiškai, kaip ir daugelis čia gyvenančių draugų, įskaitant patį Bimbą. Bet kaip Mizara išaiškins tuos Lietuvos pasienio pažymėjimus: Lit-va SSSR? Jeigu tai ne rusinimas, tai kas yra rusinimas? Negiriant vokiečių, jie buvo kiek gudresni šiuo atžvilgiu. Pavydžiui, vokiečių pasieny būdavo parašai dviem kalbom: "Grenze-Siena, Schritt-Žingsniu."

Po pertraukos buvo rodomos grynai "respubilikinės" filmos, pačios naujausios gamybos. Kiekvienos filmos numerį pradedant, pažymėta režisieriaus, kažkokio Kriščianovskio, pavardė. Po to seka operatoriai: Golubov ir Popova. Vis dėlto yra ir lietuviška pavardė, Uzdonas, kuriam pavesta aiškinti filmą lietuviškai. Mongolai nemoka ir neišmoks lietuviškai.

Matėm šilko fabriką, kurio darbininkas, tapęs komisaru, pertraukos metu, aiškina darbininkams Stalino konstituciją. Pasižiūrėjus į tuos darbininkus, atrodo jie 12-15 metų. Vadinas, sovietinė sistema savo piatilietkoms ima ir nepilnamečius. Kitame fabrike kažkokia uoli draugė Lukoševičienė, viena prižiūrėdama kelias mašinas, dirba taip sparčiai, kad pakėlė fabriko gamybą 400%. Jeigu kam iš žiūrovų atrodytų, kad Lukoševičienė dirba ne taip sparčiai, mes už Mizarą paaiškinsim, kad filma buvo traukta "slow motion." Draugė Lukoševičienė pertraukos metu aiškina darbininkams Stalino konstituciją. Po to parodoma, kaip kažkokiame tabako fabrike moterys rankom atskaitinėja papirosus ir dėlioja juos į dėžutes. Guli didesnės dėžutės, gal po 100 papirosų. Ant tų dėžučių — rusiški parašai. Kokie jie geri, tie kacapai: netoliese neužmiršta padėti dėžutę ir su lietuvišku parašu "Pajūris." Rodant fabrikus, visur girdėti aiškinant, kaip naciai išplėšę ir išgabenę visas mašinas. Bet... katrie pirma atsibaladojo Lietuvon — kacapai ar naciai? Juk pirmą kartą atėję į Vilnių, bolševikai plėšė ne tik fabrikus, bet ir privačius namus.

Rodomos parodėlės, iš kurių kyšo šlykšti propaganda. Visur mitingai ir mitingai, kalbos ir kalbos. Demonstracijos tikrai milžiniškos, — nepriklausomoj Lietuvoj neteko tokių didelių matyti. Tiktai prievarta galėjo jie Liet. žmones suvaryti ir įsakyti nešioti Stalino, Kalinino ir kitų azijatų paveikslus. Kur dingo mūsų pačių Vytautai, Basanavičiai, Kudirkos, Maironiai ir kiti? Pamatęs tuos mitingus,

(nukelta į 8-tą pusl.)

MARGUTIS

Skaitykite Margutį, komp. A. Vanagaičio leidžiamą muzikos ir juokų žurnalą.

Eina du kartu į mėnesį.

KAINA METAMS $2.00.

Prisiųskite 10 centų pašto ženklais, gausite vieną numerį pamatymui.

MARGUTIS

6755 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL.

PRENUMERUOKITE VIENYBĘ, GERIAUSIĄ LIETUVIŲ SAVAITRAŠTĮ AMERIKOJE

Tai ne tik senausias bet ir kulturingiausias lietuvių savaitraštis Amerikoje.

Vienybėje bendradarbiauja patys geriausi Amerikos ir Lietuvos žurnalistai ir rašytojai

Užrašykite Vienybę savo draugui ar giminei.

Prenumerata metams: Jungtinėse Valst. $3.00
Kanadoje ir P. Amerikoje $3.50
Europoje ir kitur $4.00

Siųsdami prenumeratą išrašykite šį kuponą:

Vardas .....
Adresas .....
Miestas ir valst. .....
Užrašo .....

VIENYBĖ
Oldest Lithuanian Newspaper

412 Bedford Avenue Brooklyn 11, N. Y.

WALTER J. DILIS & CO.
Motor Stokor ir Will-Burt Stoker atstovas
Automatiškas apšildymas—šaldymas—ventiliavimas
314 WALNUT STREET, NEWARK, N. J.
Įsteigta 1917 m. Tel. Mitchell 2-2976

GOLDEN STAR BOTTLING CO.
Juozas Kralikauskas ir sūnus, savininkai
Gamina puikiausius nesvaiginamus gėrimus ir pristato alų
91-93 Warwick Street Newark 5, N. J.
Tel. Market 2-5270

JURGIO KAMINSKO SŪNŲ DEPT. KRAUTUVĖ
MOTERŲ, VYRŲ IR VAIKŲ DRABUŽIAI
Visokeriopas namams įrengti reikmenys
KAYS DEPARTMENT STORE
152 FERRY STREET NEWARK, N. J.

HOTEL EMBASSY
Veronika ir Petras Valašinai, savininkai
Atpigintos kainos žiemos metu—Atdara ištisus metus.
10 So. Michigan Avenue Atlantic City, N. J.
Telefonas 5-0908

T. WANCEVICH
TAVERN
123 SCHUYLER AVENUE KEARNY, N. J.
Tel. Kearny 2-6190

JULIUS PAKNIS
REAL ESTATE & INSURANCE
Sąžiningas ir skubus patarnavimas visais namų pirkimo, pardavimo ir paskolų reikalais.
133 SEELEY AVE., ARLINGTON, N. J.
Tel.: Kearny 2-3249.

Normandie Cocktail Lounge
SAM MAGEE, savininkas
26 Main St., Orange, N. J.
Tel.: OR. 3-9641

Kanapickas Kepykla
Lietuviška ir amerikoniška duona,
520 HUDSON AVENUE,
ROCHESTER, N. Y.
Tel.: Stone 4317

REGENT Toy Shop
James J. Dirsie, sav.
28-30 Market Street
AMSTERDAM. N. Y.
Telefonas 2275

STOKNA'S Liquor Store
Įvairių rūšių vynai, likeriai ir degtinė
225 E. Main Street
AMSTERDAM, N. Y.

Lietuviška Vaistinė SCHELL'S
Red Cross Pharmacy
E. Main ir Schuyler Streets
AMSTERDAM. N. Y.
Telefonas 96

GAZOLINO STOTIS
JONAS BABLINSKAS ir SUNUS, sav
Važiuojant Main Rd. 5 tai geriausia vieta sustoti
245 E. Main St., kmp. John St
AMSTERDAM. N. Y.

Rupšio Restauranas
Puikūs valgiai, gėrimai
Geras patarnavimas
Graži svetainė ir baras
237 MAIN STREET,
AMSTERDAM. N. Y.

Lietuviška Užeiga IVY LEAF PLACE
A. Smith, sav.
42 Schuyler Street
AMSTERDAM. N. Y.

SALDAS GRILL
VYNAS — DEGTINĖ — ALUS
22 SHULER STREET,
AMSTERDAM. N. Y.

J. AKULIONIS
Sveikinimų atvirutės įvairioms progoms. Naujausi laikraščiai.
Vaisvandeniai ir saldainiai.
278 2nd STREET
ELIZABETH, N. J.

ADOLFAS BRAZINSKAS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
151 2nd STREET
ELIZABETH, N. J.
Tel. Elizabeth 2-3187

MAISTO PREKYBA J. BERZGELA
121 SCHUYLER AVENUE
KEARNY, N. J.

Memories of Lithuania RADIO HOUR
Saturdays, 5:00 to 5:30 p. m.
Station WEVD—1330 kil,
Director—JACK J. STUKAS
429 Walnut St., Newark, N. J.

LITHUANIAN PRESS
Adelė Laukžemytė, vedėja
Atlieka įvairius spaudos darbus. Mėnesiniai kalendoriai, kortelė ir tikietai.
199 NEW YORK AVENUE,
Newark, N. J.

LIBERTY BAR
V. Staras ir J. Siess, sav.
112 VAN BUREN STREET
netoli Penn. stoties
NEWARK, N. J.

LOUIS GAUBAS ir SUNUS
Vestuvių ir dovanų žiedai.
Kryželiai, papuošalai moterims.
LAIKRODŽIŲ TAISYMAS
14 WILSON STREET
NEWARK, N. J.

PETRAS KURTINAITIS
Siuva drabužius iš geriausių medžiagų.
113 FERRY STREET
NEWARK, N. J.

JOHN PRAVILIONIS FOOD MARKET
MĖSA IR GROCERIAI
Priima užsakymus telefonu.
107 ADAMS STREET
NEWARK, N. J.
Tel. Market 3-6082

ĮVAIRŪS SKAITYMAI

KAIP ISPANAI SUNAIKINO MEKSIKOS INDĖNŲ KULTŪRA

Šį pavasarį Guatemaloje pradėta restauruoti senovės indėnų miestas Zaculeo. Netoli to miesto 1525 metais indėnai, gindami savo laisvę ir kultūrą, turėjo paskutinį mūšį su ispanais.

Reikia pasakyti, kad dabartinėje Meksikoje, Vidurinėje iš dalies Pietų Amerikoje kadaise, prieš europiečių atėjimą žydėjo aukšta actekų, majų, perų ir kitų rausvaodžių kultūra, kurią, deja, prieš keletą šimtų metų aukso ištroškę ispanai su naikino.

Kas buvo ta Meksika, kurią 1519 metais drąsiausis ispanų "konkvistadorų" vadas Fernandas Kortesas su 400 vyrų užkariavo? Tų laikų Meksikos plotas buvo žymiai didesnis, negu dabartinis. Beveik vidury Meksikos valstybės plytėjo puikus slėnys, kuriame augo palmės, bananai, ryžiai, arbata, pipirai, indigai, kaktusai, cukrašvenddės, medvilnės ir kitokie augmens.

Tuo metu Meksiką valdė kultūringi actekai, patys joje įsikūrę prieš kokius du šimtus metų prieš ispanų atvykimą. Actekai buvo kultūringiausi Naujojo pasaulio gyventojai. Meksikoje jau buvo išaugusi pramonė ir prekyba. Dideli trobesiai gerai pastatyti, tiltai, švenčovės gražiai rodė actekų kultūros ūgį. Be to, actekai mokėjo daryti gražius daiktus iš aukso, sidabro, žalvario, molio, mokėjo austi puikius audeklus. Visoje actekų valstybėje buvo nutiesti plentai, veikė paštas.

Tada Meksika buvo monarchija. Ją valdė imperatorius Montezuma II. Jis buvo drąsus karo vadas ir nukariavęs daugelį tautų. Jis gyveno labai ištaigingai. Imperatoriai būdavo renkami iš vienos giminės. Kai naujas imperatorius žengdavo į sostą, tai dievams būdavo aukojama labai daug žmonių. Actekai, mat, tikėjo daugelių dievų, kurių vyriausias — Guaciopoclis, atvedęs juos į Meksikos ežero pakrantę. Kai imperatorius Montezuma sužinojęs apie ispanų atvykimą, tai ėmęs nerimauti, Mat, kunigai ir pranašai pasakoję, kad Kortesas ne kas kitas, kaip dievas Kuetzalkoalis, kuris kadaise, išvykdamas į rytus, pasakęs, kad po kurio laiko vėl grįšęs į Meksiką teisybės įgyvendinti. Todėl Montezuma, manydamas, kad Kortesas esąs tas dievas, dabar drebėjo dėl savo sosto. Be to, prieš keletą metų danguje pasirodžiusios trys kometos... Todėl jis buvo įsakęs savo valdininkams mandagiai sekti svetimšalius. Tie visi prietarai, kaip vėliau matysime, labai palengvino ispanams kruvinąjį darbą.

1519 metų vasario 18 dieną Kortesas, suorganizavęs nedidelį laivyną Kuboje, išplaukė į Meksikos pakrantę.

Pasiekę Tabasko upę, ispanai plaukė aukštyn, manydami gausiai prisirinksią aukso. Tačiau indėnai stengėsi neduoti ispanams išlipti į krantą. Tik po kelių mūšių Kortesas padarė su jais taiką ir gavo iš jų maisto, medvilninių audeklų ir kiek aukso. Be to, indėnai davė Kortesui 20 vergių, kurių tarpe buvo Marina. Ji, vėliau tapusi Korteso žmona ir būdama actekų kilimo, buvo gera vertėja Meksikoje.

Nuplaukęs toliau į vakarus, Kortesas pasiekė šv. Jono salą, kur jį pasitiko vietos gyventojų delegacija. Iš jų jis patyrė, kad kraštas priklausąs Montezumai. Kitą dieną pas Kortesą atsilankė Montezumo siųstas vienos provincijos gubernatorius. Norėdamas parodyti europiečių galią, Kortesas liepė iššauti iš armotų. Jų trenksmas labai išgąsdino indėnus. Tuo tarpu, kol tik europiečiai čia buvo, Meksikos dailininkai piešė ant balto audeklo jų laivus, kariuomenę, arklius ir visa kas tik juos domino. Tuos piešinius jie darė Montezumai.

Kai Kortesas su savo kariuomene pasiekė Meksikos krantus, tai jį vėl pasitiko specialūs Montezumos pasiuntiniai su dovanomis. Montezuma per savo pasiuntinius prašyte prašė Kortesą grįžti atgal į savo kraštą: kelionė būsianti ilga ir pavojinga... Bet dovanos dar labiau paskatino Kortesą traukti į Meksikos gilumą. Jam rūpėjo greičiau traukti dar ir todėl, kad šioje vietoje, kurią vėliau Kortesas praminė Vera Cruz, buvo žema ir labai nesveika. Jau trisdešimts jo kareivių buvo mirę balų drugiu.

Pasiemęs su savim pusantro tūkstančio indėnų sąjungininkų, nepatenkintų Montezumos valdymu, traukė tolyn. Dabar jis turėjo 400 kareivių, penkiolika raitelių ir nesptynias nedideles armotas.

Kelias buvo puikus. Ispanai netrukus pasiekė Kordiljerų viršūnes. Šioje aukštumoje oras buvo vėsus ir tyras. Tęsėsi puikūs išdirbti maisto laukai, žaliavo gyvų medžių tvoros, giliuose tarpkalniuose šniokštė upokšniai, siūbavo vešlūs pusiaujiški miškai. Beeidami vieno upokšnio pakrante ,ispanai užėjo nedidelės Tlaskalos respublikos ribas. Ta respublika buvo apjuosta aukšta akmenų siena. Radęs vienoje vietoje vartus, Kortesas sušuko: "Į priekį, draugai! Šventas kryžius — mūsų vėliava, sekim paskui ją!"

Tlaskalėnai, mat, nenorėjo klausyti Montezumos ir atiduoti jam respublikos. Tuo norėjo pasinaudoti Kortesas. Jis nusiuntė pas juos pasiuntinius, prašydamas juos praleisti. Bet Korteso pasiuntiniai buvo sulaikyti ir prieš juos išėjo didelė kariuomenė. Ištisas keturiolika dienų Kortesui teko atlaikyti 30 tūkstančių tlaskalėnų kariuomenę.

Bet kai tlaskalėnai, apsiginklavę medinėmis ietimis ir strėlėmis, pamatė, kad jie negali nugalėti plienu apsikausčiusių ispanų, pradėjo manyti, kad šie ateiviai turi dievišką galią. Kortesas pasiūlė jiems taikytis. Tlaskalėnai, pagaliau, pripažinę Ispanijos karaliaus viršenybę, susitaikė. Pailsėję dvidešimts dienų, padidinę savo kariuomenę šešiais tūkstančiais tlaskalėnų, ispanai traukė gilyn į Meksiką. Pakeliui ispanai užsuko į actekų Holulu miestą, kur buvo žymioji jų šventovė su dievo statula. Ispanus miesto gyventojai priėmė labai gražiai. Tik kai atvykusi Montezumos pasiuntinybė ėmė kurstyti prieš ispanus gyventojus, tai santykiai pablogėjo. Pagaliau vergė Marina, kuri jau buvo pramokusi ispanų kalbos, Kortesui pranešė, kad Montezumos įsakyta sunaikinti visus ispanus. Būklė buvo pavojinga. Todėl Kortesas paėmė į nelaisvę žymiausius miesto piliečius ir įsakė kareiviams žudyti gyventojus. Tai sujaudino visą Meksiką.

Pabuvęs Houle dvi savaites, Kortesas atleido savo sąjungininkus tlaskalėnus apdovanojęs namo, o pats per kalnus nužygiavo į Meksikos sostinę. Miestas stovėjo puikiame slėnyje. Toliau už miesto, aplink kaimyninius ežerus, stugsojo kiti miestai. Jie buvo apsupti ąžuolų ir kedrų miškais praker šui su puikiais, geltonuojančiais maisto laukais, pievomis ir kaimais.

Lapkričio 7 dieną ispanai buvo už kelių mylių nuo Meksikos miesto. Kitą dieną, anksti rytą, Kortesas išrikiavo savo kariuomenę, kurią dabar sudarė 400 ispanų ir 7,000 indėnų, ir grūdosi pirmyn. Bet tokia kariuomenė buvo niekis, palyginus su susirinkusiomis actekų miniomis pažiūrėti nematytų baltųjų žmonių. Vargiai prasimušdami per tirštą minią, ispanai pasiekė tiltą, kuriuo ėjo kelias į sostinę. Čia Kortesą pasitiko keli žymūs actekai, kurie pranešė, kad ir pats imperatorius Montezuma vykstąs paskui juos. Kortesas persigrūdo per tiltą puikiai numanydamas, kad jei actekai jį pakeltų, tai jis taptų jų belaisvis. Bet actekų imperatorius Montezuma, pagautas prietaringos baimės, nemanė nei pulti, nei gintis. Jis manė gražiuoju susitarti ir skubėjo jų pasitikti.

Kai Montezuma, nešamas neštuvuose, prisiartino prie Korteso, jis išlipo ir atsistojo ant patiesalo. Jis buvo 40 metų amžiaus, vidutinio ūgio, poliesis, su juodais ilgais plaukais, su reta barzdele, jo oda buvo kiek šviesesnė, negu kitų actekų. Jis buvo apsisiautęs gražiu medvilniniu apsiaustu, puikiai išsiuvinėtais kraštais ir avėjo auksiniais padais naginėmis. Ant galvos — žalių plunksnų kepurė. Kai Kortesas pamatė bestartinantį Montezumą, nušoko nuo arklio, dėkojo už dovanas ir užkabino jam ant kaklo karolius. Po to Montezuma paskyrė ispanams apsigyventi gražius ir erdvius rūmus.

Kaip Kortesas, paverges Montezumą, buvo išvytas iš Meksikos ir kaip jis ją, pagaliau, galutinai užkariavo — sekantį kartą.

AR ŽINAI, KAD...

... Niekados žmogus nėra nei per jaunas, nei per senas dideliems kūrybiniams darbams?

... Jeffersonas, būdamas 33 metų, parašė JAV Nepriklausomybės Deklaraciją?

... Žemaitė, būdama virš 40 metų, tik pradėjo rašyti...?

... Charles Dickens buvo 25 metų, kai parašė garsųjį Oliver Twist?

... Newtonas, 24 metų būdamas, suformulavo vadinamąjį gravitacijos įstatymą?

... Emanuelis Kantas, būdamas 74 metų, pradėjo kurti geriausius filosofinius veikalus?

... Verdi, eidamas 80 metus, sukūrė Ave Maria?

... Michelangelo sukūrė savo didžiausius skulptūros kūrinius, 80 metų sulaukęs?

... Goethe, būdamas 80 metų, baigė rašyti Faustą?

... Titianas nupiešė garsųjį Le panto Kovos peveikslą, būdamas 98 metų amžiaus?

Hyde Park, kaipo tautinis muziejus

Neseniai Franklin Delano Roosevelto gimimo vieta, Hyde Park, buvo paversta istorine vieta, arba muziejum. Reikia pažymėti, kad JAV federalinė valdžia prieš 50 metų pradėjo perimdinėti įvairias istorines vietas, susijusias su kultūrine ir politine šio krašto praeitimi. Pavyzdžiui, valdžia yra perėmusi ir globoja Jurgio Washingtono gimimo vietą, Nepriklausomybės Namus Philadelphijoje, garsiojo konfederatų vado generolo Lee gyvenamus namus, Virginia valstybėje, pirmųjų ateivių pirmąsias bažnyčias, sinagogas ir t. t.

Viena iš pirmųjų vietų, kurias federalinė valdžia perėmė, tai — Casa Grande griuvėsiai Arizonos valst. Jie buvo perimti 1889 metais, kaipo priešistorinė Amerikos kultūros liekana.

Hyde Park, kur Franklin Delano gimė ir gyveno, ateities kartoms turės didelės istorinės reikšmės. Tarp kita ko, šiuose buvusiuose F. D. Roosevelto namuose įrengta įdomus įvairių Amerikoje einančių laikraščių skyrius. Ypač buvo rūpestingai surinkti visi tie laikraščių nuriai, kuriuose aprašoma JAV prezidento F. D. Roosevelto mirtis.

KREPŠININKAS RUZGIS PARYŽIUJE

Prancūzai jį nori pasamdyti savo treneriu

Lietuvoje prieš karą pragarsėjęs amerikietis lietuvis, krepšinio žaidėjas Ruzgis, kuris drauge su Lubinu ir kitais pastatė ant kojų Lieuvoje krepšinio sportą iki tiek, kad Lietuva du kartu iš eilės laimėjo Europos pirmenybes, dabar yra Paryžiuje. Jau vasario mėnesį Paryžiaus laikraščiai apie jį rašė, sakydami, kad "tas vyras iš Prancūzijos krepšininkų per penkias minutes gali padaryti daugiau, negu prancūziški treneriai padarytų per 5 metus." Prancūzai nori pasamdyti Ruzgį savo kamandų mokytoju-treneriu. Paryžiuje gyvenantieji lietuviai jau tada, paskaitę tuos atsiliepimus apie Ruzgį ir iš to sužinojo, kad Ruzgis yra Paryžiuje, stengesi kaip nors surasti. Bet kur tik skambino ar asmeniškai kreipėsi, prancūzai visur atsakė, kad "dabar jo nėra, nežinome, ar sugrįš..." Pasirodo, prancūzai nenorėjo, kad Ruzgis su kuo nors pažįstamu Paryžiuje susitiktų... Tuo pačiu metu Ruzgis visaip stengėsi surasti lietuvių, bet neturėjo nei vieno adreso, o gatvėje susitikti nepasitaikė. Tik dabar neseniai, būdamas šveicarijoje, kur buvo tarptautinės krepšinio rugtynės, Ruzgis susitiko keletą senų pažįstamų iš Lietuvos, kurie jam nurodė lietuvių adresus Paryžiuje. Dabar jis jau susirado lietuvius ir pradėjo susitikti. Ir vieniems ir kitiems malonus tas susiradimas! Ruzgis jau vasario 16 dieną tapo paleistas iš kariuomenės. Dabar veda derybas su prancūzų krepšininkų sluoksniais, kurie nori jį samdyti sau mokytoju. Bet Ruzgis dar abejoja ar susitars. Sako, prancūzai labai nedraugingi ir jis nėra tos nuomonės, kad iš jų ne tik per 5 minutes ,bet ir per daug ilgesnį laiką būtų galima padaryti gerus krepšininkus. Sako, Lietuvoje krepšinio mokiniai buvo nesulyginamai geresni.

V.

Ištrėmime išėjo medicinos mokslą

Šimtai jaunų lietuvių studentų, nepaisydami didelio vargo ir nedateklių, tęsia ir baigia aukštuosius mokslus Vokietijoje, Austrijoje, Šveicarijoje, Prancūzijoje, Belgijoje, visuomet tikėdamiesi naudingi būsią atgimsiančiai Lietuvai. Daugumas iš jų gauna iš BALF mažas stipendijas, už kurias lietuviai studentai yra neapsakomai dėkingi Amerikos lietuviams.

Bene pirmas iš visų studentų išvykusių iš Lietuvos, kai 1943 metais vokiečiai žiauriai uždarė universitetus Kaune ir Vilniuje, baigė medicinos mokslus Insbruko universitete, Austrijoje, dr. Raymondas Kastys.

Dr. Kastys gimęs 1921 m. Kaune, baigė Kauno Aušros bern. gimnaziją ir 1940 m. Vytauto Didž. universitete pradėjo medicinos studijas. Uždarius vokiečiams universitetą Kaune, studijavo Vienos, Pragos universitetuose. Nebodamas visų karo sunkumų, šiandieną jau prasilaužė į lietuvių medicinos darbuotojų eiles.

Šiuo metu dr. Kastys gyvena Belgijoje, kur, kaipo BALF stipendininkas, specializuojasi vėžio ligų gydyme.

Švedai atsilygino už laivus

Baltijos pabėgėliai bėgo į Švediją kas kuo galėjo: vieni stiprokais garlaiviais, vilkikais, kiti burinėmis skunomis, o daugiausiai žvejų kuteriais, ir net paprastomis irklinėmis valtelėmis. Sovietų valdžia tuojau prisistatė pas švedus, pareikšdama, kad tie laivai priklauso sovietų vyriausybei, kadangi ten jokios privačios nuosavybės nėra. Švedai buvo linkę geriau išduoti sovietams pabėgėlių laivus, negu pačius pabėgėlius. Dėl to visas tas pabėgėlių laivynas buvo konfiskuotas ir atiduotas rusams.

Tačiau švedų valdžia prieš pačius pabėgėlius pripažino jiems jų nuosavybės teisę ir sutiko už konfiskuotus laivus apmokėti. Toji suma sieks apie 6 mil. kronų (1,5 mil. dol.). Du mil. kronų jau išmokėta, daugiausia estams. Po to seka latviai. Lietuvių laivų yra nedaug, apie 12 kuterių.

BIZNIERIUS

Jonas vaikščioja su savo draugu Antanu po apylinkę. Juo du ateina į mišką. Staiga iš už krūmo iššoka plėšikas, atstato į juos revolverį ir pareikalauja pinigų.

— Pone plėšike, palauk trupučiuką, — sako Jonas, greit ištraukia iš kišenės piniginę, išima iš jos šimtą dol. ir duoda Antanui: — Mielas drauge, juk aš tau dar kaltas šimtą dol., štai jie.

LICENSES

Beer, Wine, Liquor
WHOLESALE AND RETAIL

NOTICE is hereby given that License No. RL 8927 has been issued to the undersigned to sell beer, wine and liquor at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 453 Ralph Avenue, Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed on the premises.
EUGENE FARKOWITZ
453 Ralph Ave., Brooklyn, N. Y.

NOTICE is hereby given that License No. LL 7821 has been issued to the undersigned to sell beer, wine and liquor at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 1271 Prospect Avenue, Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed on the premises.
MARGARET BEHAN
1271 Prospect Ave., Brooklyn, N. Y. R

NOTICE is hereby given that License No. RL 6565 has been issued to the undersigned to sell beer, wine and liquor at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 4317 — 18th Avenue, Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed on the premises.
THOMAS McGLYNN
4317—18th Ave., Brooklyn, N. Y.

NOTICE is hereby given that License No. L 1611 has been issued to the undersigned to sell wine & liquor at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 6805 New Utrecht Ave., Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed off the premises.
ANTHONY and FERDINANDO CAFAZZO
6805 New Utrecht Ave., Brooklyn, N. Y. R

NOTICE is hereby given that License No. RL 7494 has been issued to the undersigned to sell beer, wine and liquor at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 391-393 Eastern P'kway, Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed on the premises.
391-393 EASTERN P'KWAY REST. CORP.
391-393 Eastern Parkway, Brooklyn, N. Y. R

NOTICE is hereby given that License No. RL 1527 has been issued to the undersigned to sell beer, wine and liquor at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 7217 — 8th Avenue, Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed on the premises.
RITA A. KING
(Show Boat)
7217 — 8th Ave., Brooklyn, N. Y. R

NOTICE is hereby given that License No. RL 1558 has been issued to the undersigned to sell beer, wine and liquor at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 5804 — 4th Avenue, Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed on the premises.
MARY STERN
(Owl Rest.)
5804 — 4th Ave., Brooklyn, N. Y. R

NOTICE is hereby given that License No. RW 275 has been issued to the undersigned to sell beer and wine at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 1069 Bergen St., Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed on the premises.
FRANK DeMARTINO
Martha Italian Rest.
1069 Bergen St., Brooklyn, N. Y.

LIETUVIŠKA
ALUDĖ
KARŠTI UŽKANDŽIAI
KASDIEN
★
Patogi vieta užėjimui
su MOTERIMIS
★
Alus. — Didelis pasirinkimas visokių gėrimų
Juozapas Zeidat
411 GRAND STREET
BROOKLYN, N. Y.

DUCHESS CAFE
BROLIŲ KLIMŲ KAVINĖ
VIENA IŠ PUIKIAUSIŲ PAJŪRYJE
51 E. Park Ave., Long Beach, N. Y.
Įvairiausios ir geriausios rūšies gėrimai ir maistas
Kiekvieną vakarą šokiai
grojant geram orkestrui.
Tel.: Long Beach 320.

SCHOLES BAKING INC.
LIETUVIŠKA DUONA — GERIAUSIA DUONA
532 Grand Street, Brooklyn, N. Y
Mūsų duona pristatoma į kitus miestus. Mūsų kepyklo je galite gauti vestuvėms, krikštynoms, gimtadieniams ir kitokioms iškilmėms pyragų.
Tel.EVergreen 4-8802

Visa, kas tik Jūsų namams reikalinga: stogo taisymas, sienų dažymas, šingeliavimas, insuliacija, aliejaus šilumos įvedimas ir medžio arba dailidės darbas — kreipkitės į mus. Jūs būsite patenkinti mūsų patarnavimu.

NATIONAL ALCALA INDUSTRIES
VINCENT KRIAUČIŪNAS
366 UNION AVE., BROOKLYN, N. Y.
Tel.: EVegreen 4-0753.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

JUOZAS GARŠVA
231 Bedford Avenue, Brooklyn. N. Y.
KOPLYČIA LAIDOTUVĖMS
Telefonas, EVergreen 8-9770

MATTHEW P. BALLAS
(BIELIAUSKAS)
660 Grand Street, Brooklyn, N. Y.
Notary Public Tel.: STagg 2-5043

STEPHEN AROMISKIS
(ARMAKAUSKAS)
423 Metropolitan Avenue, Brooklyn, N. Y
Tel. EVergreen 7-4335 Koplyčia Laidotuvėms

Estate of A. J. VALANTIEJUS
V. R. VALANTIEJUS, Mgr.
GENERAL INSURANCE AGENT
54-41 — 72nd Street, Maspeth, L. I., N. Y.
Notary Public Tel., Newton 9-4464

F. W. SHALINS
(ŠALINSKAS)
LAISNIUOTAS GRABORIUS
84-02 Jamaica Avenue, Woodhaven, N. Y
Tel. VIrginia 7-4499 Koplyčia Laidotuvėms

RODZEVICZ FUNERAL HOME
P. RADZEVIČIUS, Direktorius
Telefonas, STagg 2-4409
402 Metropolitan Avenue, Brooklyn, N. Y.

Visi šie laidotuvių direktoriai išnuomoja automobilius įvairiems reikalams

New Yorkas ir Apylinkė

Peorganizavo New Jersey Lietuvių Tarybą

New Jersey Lietuvių Taryba peorganizuota platesnei veiklai. Be valdybos narių, N. J. L. Taryba dabar turės 12 trustisų, iš didesnių miestų po du atstovus, o iš mažesnių po vieną. Plenumą sudarys organizacijų atstovai po du atstovus iš organizacijos. Dar nevisos New Jersey valstybėje esančios lietuvių organizacijos yra atsiuntusios savo atstovus. Yra prašomos tai padaryti galimai greičiau, kad būtų galima susiorganizavimo reikalas užbaigti.

Yra nutarta netrukus padaryti visos New Jersey lietuvių suvažiavimas Lietuvos laisvinimo reikalu. Suvažiavimas numatyta įvykdyti viename iš didžiųjų viešbučių, kur bus galima gauti salė tūkstantinei publikai. Apie vietą ir programos dalyvius bus pranešta vėliau.

Dabar visi noriai yra pasirengę dirbti išvien iki Lietuva bus išlaisvinta. Reikia pastebėti, kad šiam reikalui yra labai daug darbo įdėję adv. C. F. Paulauskas, Jr., kun. Kemėžis, Antanas Milinavičius (Miller) ir daugelis kitų.

A. S. Trečiokas, sekr.

yt. Abraitis lankėsi 'icagoje ir Detroite

Amerikos Lietuvių Tautininkų Centro pirmininkas Vytautas Abraitis šiomis dienomis lėktuvu buvo nuskridęs į Chicagą, iš kur jis, kartu su ALM pirmininku adv. A. Oliu, vėliau skrido į Detroitą dalyvauti Lietuvai Vaduoti Sąjungos seime.

Atsiliepė Petrikos brolis iš Vokietijos

Vienybės spaustuvės vedėjo Juozo Petrikos brolis Jonas su seseria ir kitais giminėmis, pasirodo, taip pat yra išbegę į Vokietiją. Juozo brolis rašo:

"Per šį karą daug patyrėme kančių iš bolševikų ir vokiečių pusės. Mūsų namai tur būt bus visai sunaikinti, nes aplink Bartininkus ėjo nuolatiniai mūšiai. Iš mūsų apylinkės vokiečiai išvarė visus gyventojus. Tik ne visi gyventojai pateko į Vokietiją. Kitus bolševikai pavijo ir apsupo netoli sienos, daugiausia palei Vištytį. Daug jų žuvo, o kur kiti dabar yra — gavo sugrįžti į namus, ar buvo išvaryti į Rusiją, taip pat nežinau. Su Lietuva jokių ryšių neturime ir mažiausiai apie ją žinome."

Juozo Petrikos brolis, kuris dabar gyvena UNRRA stovykloje, britų zonoje, toliau rašo, kad jų tėvas miręs "prieš patį bolševikų užėjimą."

Dalyvavo parade

Decoration dieną Lietuvių Legijonas Dariaus Girėno Postas dalyvavo New Yorko miesto parodoje. Gaila, kad mažas būrys tebuvo ir tai daugumoje tik pirmojo pasaulinio karo veteranai.

Po parado visi dalyviai susirinko pas Posto narį A. Povilanską pietums.

New Yorko mėras O'Dwyer įsakė policijos kimisionieriui Wallanderiui pradėti griežtą tyrinėjimą ryšyje su gautomis žiniomis apie tai, kad kai kurie policininkai pradėjo imti kyšius iš raketierių. Šia proga, tenka pastebėti, kad vėliausiu laikų O'Dwyer apvalė miestą ne tik nuo raketierių, bet taip pat ir nuo šiūkšlių. Rezultate, New Yorko miestas šiandien yra visais atžvilgiais švaresnis negu buvo pirmiau, La Guardia šeimininkavimo laikais.

IR TOLIAU ŠELPKIME SAVUOSIUS EUROPOJ

Šiomis dienomis aš gavau iš Belgijos tokio turinio laišką:

Žiauraus likimo nublokšti nuo tėvynės Lietuvos ir neteisingai kenčiantieji karo belaisviai lietuviai esame nepaprastai dėkingi už jūsų širdingą paramą rūbų pakieteliais. Šių jūsų kilnių tautiečių pagalbos darbų mes niekados nepamiršime. Tuo jūs daug palengvinote taip sunkią mūsų būklę moraliai ir materialiai. Širdingiausia padėka ir kun. J. Danauskui už jo kilnų pasiaukojimo darbą nelaimingiems tautiečiams. Per jį mes tikimės ir tolimesnės jūsų pagalbos. Pasirašo: P. Lesevičius, Matas Baltrukonis, J. Kavolskis, Mikalauskas, Lapinskas, V. Jasiulionis, M. Užvalkas, A. Dilijonas, A. Kaskonas, Verangius, Z. Levickas, O. Humis, K. Jurka, Monkevičius.

Taigi, gerbiamieji šio laikraščio skaitytojai, kaip matote, daug džiaugsmo suteikia nors mažas siuntinėlis mūsų nelaimėn patekusiems broliams. Prašomi nepasigailėti keleto dolerių išlaidų, nes gal tarp tų mūsų brolių randasi jūsų artimiausi giminės. Jiems reikalingi rūbai, ypač apatiniai baltiniai, kojinės, pusbačiai. Šiaip privačiai siunčiant, greičiau gaunama ir gauna tokių daiktų, kokių jiems labiausia reikia. Siųskite kunigui J. Danauskui, o jis jiems išdalins, ką jau nekartą yra padaręs.

Siuntiniai neturi būti sunkesni, kaip 11 svārų ir apmokami pašte 14 c. svarui. Kun. J. Danausko adresas:

Mr. L' Abbe J. Danauskas, 2, Rue Chant d'Oiseau Wolume Saint Pierre Bruxelles Belgium.

Pr. Narvydas

Lankėsi

Vienybės įstaigoje lankėsi neseniai iš Paryžiaus atvykęs Juozas Romanas, kilęs iš Marijampolės, pastaruoju laiku Sarbonos universitete studijavęs chemiją. Romanas sustojo New Yorke, vykdamas į Venecuelą, kur jam yra pažadėtas darbas. Svečias papasakojo savo įspūdžius, patirtus rusų ir vokiečių okupacijų metais Lietuvoje.

Mirė K. Damuša

Gegužės 23 d. mirė senas Vienybės skaitytojas Kazimieras Damušas, sulaukęs 61 metų amžiaus. Velionis gyveno 87 S. 2-nd St., Brooklyne, ten ir mirė. Kūnas palaidotas gegužės 27 d. Šv. Jono kapuose.

Velionis paliko žmoną Veroniką, dvi dukteris Olgą ir Heleną, sūnų Vytautą, brolį Antaną, seserį Salomėją Šeškienę, du anūkus ir du žentus — Ed. Rameiką ir St. Aromiskį.

Ruošiamas piknikas

Dariaus Girėno Paminklo Komitetas ruošia pikniką lakūnų 13 metų skridimo sukakčiai paminėti. Piknikas įvyks rugpiūčio 31 d., šeštadienį, Klasčiaus parke, Mespethe.

Ieško Radzevičių

Vienybės redakcija yra gavusi iš Vokietijos laišką, kuriame Juozas Radzevičius, Tamošiaus sūnus ,prašo surasti Viktorą Rodger Radzevičių, kilusį iš Pajevonio valsčiaus, Vilkaviškio apskrities, gyvenantį Brooklyne.

Be to, Antanas Radzevičius, gyvenąs Bavarijoje, prašo atsiliepti Joną Radzevičių, Konstanciją Radzevičiūtę, Feliksą Radzevičių ir Petronėlę Radzevičiūtę Steponavičiūtę.

Dėl platesnių informacijų prašoma kreiptis į Vienybės įstaigą.

Kun. Jono Balkūno 20 metų jubiliejus

Gegužės 30 d. Maspetho lietuvių parapijos klebonas kun. Jonas Balkūnas minėjo 20 metų kunigystės jubiliejų. Minėjimas įvyko Klasčiaus salėje, Maspethe. Dalyvavo virš 400 svečių, kurių tarpe buvo vyskupas Bučys, konsulas Budrys ir apie 25 kungai. Svečių tarpe buvo matyti įvairių mūsų srovių žmonių. Programos metu kalbėjo jubiliejaus komiteto pir mininkas K. Borkertas, kun. Kemežis, konsulas Budrys, vyskupas Bučys ir, pagaliau, pats garbės svečias kun. J. Balkūnas. Be to, dainavo vietos parapijos choras, Vismanui vadovaujant. Šia proga, kun. J. Balkūnas gavo daug sveikinimų laiškais ir telegramomis. Tarp kita ko, telegramomis sveikino ministras Žadeikis, konsulas Daužvardis, ALT pirmininkas Šimutis ir eilė kitų. Šio jubiliejaus proga, kunigui Balkūnui įteiktas puikus naujintėlis automobilis ir čekis, iš kurio, Vienybės reporterio žiniomis, užteks gezolino visai vasarai...

Kun. J. Balkūnas yra žymus Amerikos lietuvių veikėjas ir gana liberalus žmogus. Nenuostabu, kad šiame jo kunigystės jubiliejaus minėjime dalyvavo tiek daug svečių iš įvairių mūsų srovių.

Padėka

Mes dėkojame visiems, kurie malonėjo atvykti į metines pamaldas mūsų dėdei ir dėdienei Petrui ir Onai Butkams atminti. Nuoširdžiai dėkojame visiems atsilankiusiems į tam tikslui paruoštus pietus. Dėkojame Vienybės agentui Krunkliui, kuris pietų metu pasakė atitinkamą kalbą. Be to, šia proga, mes Vienybės Namų Fon dui aukojame 5 dolerius.

Antanas ir Magdelena Petraičiai.

Bronxe lankantis

Lankantis Bronxe, man teko užsukti pas Vienybės skaitytojus Borus, gyvenančius 517 E. 147 St. Borus radau labai geroje nuotaikoje, nes neseniai grįžo iš karinės tarnybos jų abu sūnūs. Ta proga, p. Borienė sukokėjo Vienybės prenumeratą ir, be to, spaudai palaikyti paaukojo du dolerius.

Vienybės vardu, tariu jiems nuoširdų ačiū.

Šiomis dienomis iš karo laino tarnybos grįžo Vladas Markūnas, išbuvęs Pacifike ir vėliau Japonijoje net trejus metus. Vienybės skaitytojai, Vladas ir Bronė Markūnai, taip pat labai džiaugiasi, sulaukę savo vienintelio sūnaus.

J. Krunklys.

J. VAITULIONIS
PIRMAS LIETUVIS
Chiropraktas Gydytojas
... GRAND STREET
BROOKLYN N Y
Valandos nuo 9 ryto iki 8 vak
Sventadieniais susitarus

Įspūdžiai iš bolševikų filmų

(Atkelta iš 7 pusl.)

žmogus klausi save — kada ten žmonės dirba?

Pirmosios okupacijos vaizduose matyti minios žmonių be kaklaraiščių, sutaršytais plaukais. Antroj okupacijoj vienur kitur kaklaraiščiai grįžta, nes lietuviški komisarai juos nešioja. Balsavimuose aiškiai matyti, kaip į balsavusio pasą įspaudžiama štampa "balsavo." Žmonių veidai rūstūs, susimąstę. Čia vėl minia su iškeltoms kumstimis. Įsižiūrėkite gerai mobilizuotus raudonon armijon lietuviukus, aprengtus rusiškomis milinėmis. Laisvė tikrai mūsų neįtikins, kad šie vyrukai džiaugiasi, turėdami laimės eiti saugoti didžiulės ir galingos SSSR "broliškų" tautų sienas, tarnauti keletą metų pragare.

Įdomesni vaizdai — artojas. Bet in tai iš užpakalio, kad nebūtų matyti jo kumelės, nei jo paties. Kitas įdomus, pyliavos, vaizdas, kaip kacapai valdo lietuvius: veža ir neša lietuviškų gėrybių maišus išbadėjusiems kacapams. Ir rėkdavo draugai, kad Smetona smaugė Lietuvos mužikėlį. Dabar jie nemoka mokesčių, o tiktai sociallenktyniauja — kuris greičiau ir daugiau atiduos ne saviems, bet svetimiems.

Kai pamačiau ūkininką, apsikabinusį už kaklo karvutę, ašara nuriedėjo man skruostu. Tikrai šis ūkininkas laimingas. Mano dėdienė, kuri gyveno prieš 20 metų New Yorke, savo vaikams parašė, kad iš 15 melžiamų karvių neturinti nė vienos — viską atėmė. 80 margų žemė taip pat atimta, o jos vyras, mano dėdė, senatvėj išvarytas kažkur miškų kirsti. Dėdienė rašo, kaip raudonieji armija juos išlaisvino ir davė darbo... kaip ji padavė prašymą tarybų valdžiai gauti žemės ir karvutę. Gal draugai galėtų dėdę paklausti, kur jam geriau buvo — Williamburge, geležinėj, ar dabar naujoj sovietinėj sistemoj, Sibire?

Vienintelis iš patenkintojų visoj filmoj, tai kvislingas Paleckis ir jo komisarai. Paskutinį kartą mačiausi su Paleckiu 1939 metais. Tada jis tokio pagurklio neturėjo...

Teatledžia man skaitytojai, jeigu ne viską parašiau. Reikia palikti vietos ir Vinco Krėvės tragedijai... Teatleidžia man ir tie draugai, jeigu neparašiau kaip jie norėtų. Beskubėdamas į filmų rodymą, nepaėmiau ruožavų akinių. O tie, kurie rėks, kad meluoju, tenueina dar kartą tų filmų pamatyti.

Tegu Bimba kitą kartą atsiveža geresnės propagandos. Ši, su Kriščiavovskiais, Popovomis Golubovais, labai ir labai silpna.

D. Mikna

Antanas Povilanskas, 158 Grand St., praeitą šeštadienį minėjo savo gimtadienį.

HAVEMEYER 8-0259
RALPH KRUCH
FOTOGRAFAS
65-23 GRAND AVENUE
MASPETH, N. Y.

CLEMENT A. VOKET-
VOKIETAITIS
Advokatas
41-40 74th Street,
Jackson Heights, N. Y.
NEwtown 9-5972

AUKOS VIENYBĖS NAMŲ FONDUI

J. Vastūnas, Brooklyn, N. Y.	$10.00
A. Monroe, Baltimore, Md.	10.00
Wm. Bičkauskas, Newark, N. J.	5.00
J. Daukšis, Maplewood, N. J.	5.00
A. P. Miller, Kearny, N. J.	4.00
J. Noreika, Brooklyn, N. Y.	3.00
F. Buteliauskas, Brooklyn, N. Y.	3.00
A. Masandukas, Nutley, N. J.	2.00
M. Bratėnienė, Brockton, Mass.	2.00
M. Schultz, Woodhaven, N. Y.	2.00
J. A. Urban, Deyton, Ohia.	2.00
P. Molis, Detroit, Mich.	2.00
J. Mikusevičius, Brooklyn, N. Y.	2.00
J. Šeštokas, Brooklyn, N. Y.	2.00
B. Leikienė, Chester, Pa.	2.00
P. Svetka, Maspeth, N. Y.	2.00
A. T. Swetra, Lawrence, Mass.	2.00
A. Bunevičius, Bronx, N. Y.	2.00
F. Gerdowsky, Westbury, N. Y.	2.00
P. Raižis, Gardner, Mass.	2.00
J. Skublinskas, Richmond Hill, N. Y.	2.00
P. K. Vaičiūnas, Brockton, Mass.	2.00
F. Bakučionytė Westfield, N. J.	2.00
V. Paškevičius, Richmond Hill, N. Y.	2.00
J. Bumbulis, Montreal, Que.	2.00
J. Karalius, Brooklyn, N. Y.	1.00
P. Inca, Brooklyn, N. Y.	1.00
Z. Nobaras, Brooklyn, N. Y.	1.00
J. Drevišis Brooklyn, N. Y.	1.00
J. Gražulis, Maspeth, N. Y.	1.00
B. Gramba, Ambridge, Pa.	1.00
T. Lauraitis, Philadelphia, Pa.	1.00
J. Shema, Newark, N. J.	1.00
A. Bakanauskas, Brooklyn, N. Y.	1.00
V. Makauskas, Millinocket, Md.	1.00
J. Gudell, Rochester, N. Y.	1.00
K. Gutauskas, Great Neck, N. Y.	1.00
L. Stasiulis, Roxbury, Mass.	1.00
J. Šneideraitis, Brooklyn, N. Y.	1.00
F. S. Cibulskis, New Haven, Conn.	1.00
M. Vokietaitis, New Haven, Conn.	1.00
J. Tolišius, Brooklyn, N. Y.	1.00
D. Petručionis, Elizabeth, N. J.	1.00

Visiems aukotojams tariamas nuoširdus ačiū.

REIKALINGAS kambarys jaunam, nevedusiam inteligentiškam, neseniai iš Europos atvykusiam , vyrui. Pageidaujama lietuvių šeimoje. Prašoma pranešti į Vienybę, 412 Bedford Ave., (Tel.: EVergreen 4-0862).

PARDUODAMA pigiai įrankiai knygoms įrišti arba apdaryti. Gera proga išmokti įrišti knygos, kurios (su paveikslais) išaiškinama knygų įrišimo darbo paslaptys. Parduodama dėl senatvės priežasties. Kreipkitės: W. Lutkus, 3615 Madison St., Lansing, Ill. (24)

BROADWAY FOOD SHOP CAFETERIA
JOE. WITOWICH, sav.
Geriausia valgykla visoje apylinkėje
Pas mus gaunama geriausia sriuba
STEIKAI, VIŠTIENA IR KITOKIE ŠVARIAI GAMINAMI VALGIAI
Mes paruošiame viską, kas tik reikalinga vestuvėms, bankietams ir kitokiems pokyliams
Mes suteikiame savo patarnavimą ne tik virtuvėje, bet ir prie stalų
KREIPKITĖS — BŪSITE PATENKINTI.
139 Broadway (prie Bedford Ave.) Brooklyn, N. Y.
Evergreen 4-9505

PHILIP BENDER
AVALINĖS KRAUTUVĖ
Įsteigta 1882 m.
Mūsų batų kokybė jau seniai yra žinoma lietuviams
DIDŽIAUSIAS PASIRINKIMAS VISIEMS ŠEIMOS NARIAMS
245-247 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y.
Telefonas: EV.7-2043

BROOKLYNO LIETUVIAI GYDYTOJAI

DR. JOHN WALUK
161 No. 6-th Street
VALANDOS:
8 — 10 ryte
1—2 popiet
6—8 vakare
Tel. Evergreen 8-9229

DR. BLADAS K. VENCIUS
(DANTŲ GYDYTOJAS)
499 Grand Street
VALANDOS:
9 — 12 ryte
2 — 9 vakare
Penktadieniais uždaryta
Tel. ofiso STagg 2-0706
Namų —Jamaica 6-3834

DR. A. PETRIKA
(DANTŲ GYDYTOJAS)
221 So. 4-th Street
VALANDOS:
9—12 ryte
1—8 vakare
Penktadieniais uždaryta
Tel. EVergreen 7-6368

DR. ADAM V. WALMUS
(DANTŲ GYDYTOJAS)
650 Fifth Avenue
(19th St. kampas)
VALANDOS:
9 — 12 ryte
1 — 8 vakare
Trečiadieniais uždaryta
Tel.: SOuth 8-5669

UNCLE OTTO

By CARL HECK